

Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2011

Rapport
mei 2012

Inhoudstafel

SYNTHESE	3
1 INLEIDING	5
2 VLAAMSE RAPPORTERINGSWIJZE OVER BUITENLANDSE HANDEL IN MILITAIR MATERIEEL ANNO 2011	9
3 INVOER	10
3.1 Evolutie	10
3.2 Aard van de vergunde invoer	11
3.3 Herkomst van de vergunde invoer	13
3.4 Vergunde invoer van vuurwapens en toebehoren	14
3.4.1 Vuurwapens (ML1)	16
3.4.2 Munitie en ontstekingsinstellingsinrichtingen (ML3)	17
3.4.3 Overige vuurwapens, onderdelen en munitie (ML23)	18
3.4.4 Attributen voor vuurwapens (ML1.d)	19
3.5 Geweigerde vergunningsaanvragen	19
4 UITVOER	21
4.1 Sterke daling van waarde vergunde wapenexport	21
4.2 Vlaamse wapenexport in Europees en Belgisch kader	22
4.3 Aard van de vergunde uitvoer	25
4.3.1 Visualisatieschermen (ML24)	26
4.3.2 Overige catch-all goederen	26
4.3.3 Vliegtuigonderdelen (ML10)	27
4.3.4 Elektronica (ML11)	27
4.3.5 Gepantserde of beschermende apparatuur (ML13)	28
4.3.6 Oefenmaterieel (ML14)	28
4.3.7 Militaire voertuigen en onderdelen (ML6)	28
4.3.8 Technologie (ML22)	28
4.3.9 Overige defensieproducten	29
4.4 Bestemming en laatst gerapporteerd gebruik van vergunde uitvoer	29
4.4.1 Bestemming van de vergunde export	29
4.4.2 Laatst gerapporteerde gebruikers van de vergunde export	32
4.4.3 Gekend en ongekend eindgebruik	34
4.4.4 Opmerkelijke landen van bestemming en eindgebruik	38
4.5 Geweigerde vergunningsaanvragen	42

5	DOORVOER	43
5.1	Evolutie van de vergunde doorvoer	43
5.2	Aard van de vergunde doorvoer	44
5.3	Geweigerde doorvoervergunningen	47
6	CONCLUSIES	48
7	BIJLAGEN	52
7.1	Bijkomende tabellen	52
7.1.1	Vergunde invoer	52
7.1.2	Vergunde uitvoer	54
7.1.3	Vergunde doorvoer	56
7.2	Vlaamse lijst van militaire goederen	57
7.2.1	Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen (12 september 2011)	57
7.2.2	Vlaamse aanvullingen op de EU-lijst	63
7.3	Publicaties van het Vlaams Vredesinstituut inzake wapenhandel en –productie in 2011	64
7.3.1	Rapporten	64
7.3.2	Adviezen	64
	EINDNOTEN	66

Synthese

In België is de bevoegdheid voor wapenhandel sinds 2003 geregionaliseerd naar de 3 gewesten, met uitzondering van de in- en uitvoer van militair materieel met betrekking tot de Belgische krijgsmacht en politie. In afwachting van de parlementaire goedkeuring van een eigen Vlaams wapenhandeldecreet geldt voorlopig nog steeds de federale wetgeving uit 1991. Personen in Vlaanderen die wapens of militair materieel willen invoeren, uitvoeren of doorvoeren, dienen hiervoor de nodige vergunningen aan te vragen bij de Dienst Controle Strategische Goederen (DCSG) van de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid rapporteert over de uitoefening van haar bevoegdheid aan het Vlaams Parlement en deze verslagen worden ook publiek gemaakt via de website van de DCSG. Ieder jaar publiceert het Vlaams Vredesinstituut een analyse van de vergunningen voor buitenlandse wapenhandel die werden uitgereikt en geweigerd in Vlaanderen.

Invoer

In 2011 reikte de Vlaamse overheid 368 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 18,3 miljoen euro, uit voor de invoer van wapens.

- De waarde van de vergunde invoer ligt in dezelfde grootteorde als in 2010.
- Wapeninvoervergunningen hebben in Vlaanderen hoofdzakelijk betrekking op twee soorten van producten: vuurwapens en toebehoren (7,8 miljoen euro) en militaire voertuigen en onderdelen (9,4 miljoen euro).
- De waarde van de vergunde invoer van vuurwapens en toebehoren in zijn geheel is met 11% gestegen ten opzichte van 2010. De waarde van de vergunde invoer van vuurwapens verdubbelde in 2011 tot 2,1 miljoen euro. De waarde van de vergunde invoer van munitie bleef met 4,2 miljoen euro vrij stabiel.
- Eén vergunningsaanvraag werd geweigerd.

Uitvoer

In 2011 werden 308 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 200,9 miljoen euro, voor wapenexport uitgereikt in Vlaanderen.

- De waarde van de vergunde wapenexport ligt in 2011 beduidend lager dan in voorgaande jaren. De Vlaamse defensiegerelateerde industrie lijkt de klappen te voelen van de economische crisis. We dienen wel te nuanceren: enerzijds is de Vlaamse defensiegerelateerde industrie door haar specifieke kenmerken erg gevoelig voor schommelingen en anderzijds rapporteert de Vlaamse overheid niet over alle uitgereikte vergunningen of over de reële wapenexport.
- Vergunningen voor de producten waarvan de exportwaarde de afgelopen jaren sterk was toegenomen (voertuigen en -onderdelen, militaire elektronica, en oefenmaterieel) zijn in 2011 voor een groot deel weggevallen.

- De vergunde wapenexport bestaat in 2011 voornamelijk uit:
 - visualisatieschermen (92 miljoen euro) vooral bestemd voor de buitenlandse industrie.
 - vliegtuigonderdelen (22,9 miljoen euro) vooral in het kader van de participatie aan het A400M-project, maar voor het eerst ook militaire onbemande luchtvaarttuigen, aanverwante apparatuur en/of onderdelen.
 - elektronica die onder de catch-all clause valt (22,3 miljoen euro).
- Het grootste deel van de Vlaamse vergunde wapenexport is bestemd voor Europese landen (45%) en de Verenigde Staten (31%). Ook Azië (18%) is een belangrijk afzetgebied.
- De Vlaamse defensiegerelateerde industrie is vooral gericht op leveringen aan andere bedrijven. Bij bijna twee derde van de vergunde wapenexport (62%) is de uiteindelijke eindgebruiker van de Vlaamse defensieproducten niet gekend. Het kennen van het uiteindelijk eindgebruik in de vergunningsprocedure verschilt niet enkel naar de aard van de producten, maar ook sterk naar de regio van bestemming.
- In de periode 2007-2011 reikte de Vlaamse overheid voor 76 miljoen euro vergunningen uit met een laatst gerapporteerde gebruiker in het Midden-Oosten of de Maghreb. In 2011 bedraagt de waarde van deze vergunde export 15,5 miljoen euro (Verenigde Arabische Emiraten, Turkije, Algerije en Saoedi-Arabië). Gezien de grote mate van ongekend eindgebruik in de vergunningsprocedure ligt de waarde van vergunde wapenexport met eindgebruik in het Midden-Oosten of de Maghreb waarschijnlijk nog hoger.
- Geen enkele aanvraag voor een wapenexportvergunning werd geweigerd.

Doorvoer

In 2011 werden in Vlaanderen 31 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 85,2 miljoen euro, uitgereikt voor de doorvoer van wapens.

- Het aantal doorvoervergunningen is sterk gestegen ten opzichte van 2010, maar dit aantal ligt nog steeds beduidend lager dan in de periode rond de regionalisering van de bevoegdheid voor buitenlandse wapenhandel.
- De meeste Vlaamse doorvoervergunningen hebben betrekking op (1) voertuigen, (2) vuurwapens en/of munitie, en (3) zware ontploffingsmechanismen en explosieven.
- De laatst gerapporteerde gebruikers van deze goederen is in 2011 meestal de (defensiegerelateerde) industrie. Ook krijgsmachten en handelaars ontvangen deze goederen in belangrijke mate.
- Drie vergunningsaanvragen voor de doorvoer van wapens werden geweigerd door de Vlaamse overheid, waaronder een een transactie die eerder was goedgekeurd door de Franse overheid (export van metaalpersen voor productie van munitieonderdelen naar Egypte).

1 Inleiding

Handel in wapens, militair materieel en goederen die gebruikt kunnen worden voor de aanmaak van massavernietigingswapens, wordt uit politieke en economische overwegingen niet gebannen, maar een controlesysteem met vergunningen laat toe rekening te houden met veiligheidsaspecten. Overheden doen aan risicobeheer door in hun vergunningsbeleid de opportuniteit van handelstransacties in deze strategisch belangrijke goederen te beoordelen aan de hand van internationaal overeengekomen richtlijnen. De Vlaamse overheid rapporteert over de uitoefening van haar bevoegdheid in deze aan het Vlaams Parlement.

Binnen de controle op strategische goederen is het onderscheid tussen enerzijds militair materieel en anderzijds producten voor tweeeërlei gebruik belangrijk gezien het uiteenlopend regulerend kader. Het Vlaams Vredesinstituut analyseert de handel in deze twee soorten producten dan ook in twee aparte jaarrapporten. Voor een analyse van de Vlaamse buitenlandse handel in producten voor tweeeërlei gebruik (*dual-use*), wordt verwezen naar het rapport 'Vlaamse buitenlandse handel in producten voor tweeeërlei gebruik 2011'.¹ In voorliggend rapport vindt men een analyse van de toegekende en geweigerde vergunningen voor wapens en militair materieel in 2011.

Personen in Vlaanderen die wapens of militair materieel willen invoeren, uitvoeren of doorvoeren dienen hiervoor de nodige vergunningen aan te vragen bij de Dienst Controle Strategische Goederen van de Vlaamse overheid. Vergunningsaanvragen worden geval per geval beoordeeld aan de hand van internationaal overeengekomen richtlijnen. Niet alleen waar, maar ook door wie de wapens gebruikt worden is bij die beoordeling bepalend. Ieder jaar publiceert het Vlaams Vredesinstituut een analyse van de vergunningen voor buitenlandse wapenhandel die dat jaar werden uitgereikt en geweigerd in Vlaanderen. Voor we die analyse aanvatten, lichten we beknopt enkele sleutelementen toe: de geldende wetgeving, de procedure, en de rapportage.

Juridisch kader²

De wetgeving rond wapenexport is niet eenvoudig: internationale, nationale en regionale afspraken en regels spelen een rol. Internationaal bestaan gespecialiseerde werkgroepen waar landen afspraken maken en informatie uitwisselen over wapenhandel. Daarnaast nemen ook de Verenigde Naties (VN) initiatieven met betrekking tot wapenhandel. Zo zijn op het niveau van de VN volop onderhandelingen aan de gang over de totstandkoming van een wereldwijd verdrag inzake wapenhandel (*Arms Trade Treaty* of ATT). Ook de rol van de Europese Unie is van groot belang. Een van de belangrijkste instrumenten om de aanpak van wapenhandel in de EU-landen te harmoniseren is het Gemeenschappelijk Standpunt van de Europese Unie tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften voor de controle op de uitvoer van militaire goederen en technologie.³ Dit Gemeenschappelijk standpunt legt 8 criteria vast waarmee overheden moeten rekening houden bij het al dan niet toestaan van een wapenexport, bijvoorbeeld interne spanningen, respect voor mensenrechten, regionale stabiliteit, enz. Dit Gemeenschappelijk Standpunt is juridisch bindend voor alle EU-lidstaten.

Op Europees niveau is ook nog een andere fundamentele wijziging aan de gang wat wetgeving over wapenhandel betreft. Op 23 april 2009 werd een richtlijn aangenomen door de Raad van de Europese Unie met betrekking tot intracommunautaire handel in defensiegerelateerde producten.⁴

De implicatie van deze richtlijn is dat 'uitvoer' in de douane-technische betekenis van het woord, enkel nog betrekking heeft op handel met niet-EU-lidstaten. Intracommunautaire handel in militair materieel blijft aan controle onderworpen, maar dan wel volgens een soepeler vergunningssysteem.⁵ Deze Europese richtlijn zet nieuwe bakens uit voor de nationale wetgeving over wapenhandel in de EU-lidstaten, en dus ook in België en Vlaanderen. Tegen uiterlijk eind juni 2012 moet deze wetgeving worden toegepast. Binnen Europa vormt België ook een unie met Luxemburg (BLEU) en Nederland (BENELUX). Binnen deze unies gelden nog eens speciale afspraken.⁶ Verder moet ook rekening worden gehouden met de Europese vuurwapenrichtlijn 91/477.⁷ Deze richtlijn heeft betrekking op de controle op de verwerving en het bezit van wapens door particulieren, maar ook op de overdracht van vuurwapens tussen EU-lidstaten.⁸

Tot slot is in België de bevoegdheid voor wapenhandel geregionaliseerd: de drie gewesten zijn daar sinds 2003 voor bevoegd, met uitzondering van de in- en uitvoer met betrekking tot de Belgische krijgsmacht en politie. Voorlopig geldt nog steeds de federale wetgeving uit 1991,⁹ maar in Vlaanderen wordt gewerkt aan een eigen 'Wapenhandeldecreet'. In zijn beleidsnota voor de nieuwe legislatuur (2009-2014) stelt de Vlaams minister-president tot doel de huidige reglementering te actualiseren via een eigen nieuw Vlaams decreet.¹⁰ In deze legislatuur werden in het Vlaams Parlement een voorstel van decreet (door de Groen-fractie)¹¹ en een ontwerp van decreet (door de Vlaamse Regering)¹² betreffende buitenlandse wapenhandel neergelegd. Op 28 februari en 6 maart 2012 werden met het oog op de bespreking van dit voorstel en ontwerp van decreet hoorzittingen georganiseerd in de Commissie voor Buitenlandse Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale samenwerking van het Vlaams Parlement. Op het moment van schrijven van dit rapport geldt, in afwachting van de parlementaire goedkeuring van een Vlaams wapenhandeldecreet, nog de steeds federale wetgeving.

Wat de afbakening van 'wapens' of 'militair materieel' betreft, heeft de Europese Unie een lijst opgesteld van producten waarvoor een vergunning nodig is bij de uitvoer ervan. Die noemen we 'wapens', 'militaire producten' of 'militair materieel'. Sommige landen hebben die lijst verder uitgebreid. Een aantal landen, zoals Duitsland, hebben verder ook een 'catch-all' bepaling in hun wetgeving: de export van een product dat niet op de lijst van militair materieel staat kan op basis van een *catch-all* clause ook onder vergunningsplicht worden geplaatst wanneer het een militair eindgebruik heeft. In de Belgische wetgeving is de lijst uitgebreider dan de EU-lijst en bovendien is een *catch-all* clause ingesteld.¹

Algemene procedure

Naast een begrip van het wetgevend kader voor wapenhandel, is ook een zicht op de huidige procedures voor Vlaamse legale wapenexport van belang voor een goed begrip van voorliggend jaarrapport. Die procedures worden aan de hand van een voorbeeld geïllustreerd: bedrijf X heeft een contract afgesloten met een klant in land Y voor 200 wapenvizieren en wil dus zijn producten uitvoeren. X dient een aanvraag in bij de Dienst Controle Strategische Goederen (DCSG) om een uitvoervergunning te krijgen. DCSG is een administratieve dienst binnen het departement Internationaal Vlaanderen. Bij die aanvraag moet het bedrijf o.a. een vergunning als wapenhandelaar van de Federale Overheidsdienst (FOD) Justitie voegen, en een invoercertificaat of een certificaat van eindbestemming, in dit geval van de klant in land Y. De DCSG stelt dan een dossier samen met een advies op basis van technische, juridische en politieke afwegingen. Voor een inschatting van de toestand in land Y gebruikt de dienst onder meer de landenfiche die de FOD

¹ Een overzicht van vergunningsplichtige militaire goederen is beschikbaar in bijlage 7.2 van dit rapport.

Buitenlandse Zaken bijhoudt. Op basis van het hele dossier neemt de bevoegde minister de uiteindelijke beslissing. Indien negatief, wordt geen vergunning uitgereikt. Indien positief, wordt de vergunning verstuurd naar bedrijf X. De vergunning wordt bij het pakket wapenvizieren gevoegd en verstuurd naar de klant. Onderweg moet de handel aangegeven worden bij de Belgische douane, die controleert of alles overeenstemt met wat op de vergunning staat. Na de effectieve levering in land Y moet bedrijf X een bewijs van aankomst leveren aan de DCSG. Dat is het algemeen model van de procedure voor uitvoer van militair materieel. Voor bepaalde bestemmingslanden, soorten eindgebruik en producten bestaan specifieke procedures.

Rapportage

Bedrijven die militaire producten uit-, in- of doorvoeren, dienen daarvoor dus vergunningen aan te vragen bij de Vlaamse overheid. Op basis van artikel 17 van de federale wet van 1991 moet de overheid rapporteren aan het parlement over deze vergunningsaanvragen. Sinds de start van de nieuwe legislatuur vindt de rapportage over het Vlaams vergunningsbeleid inzake wapenhandel plaats in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking van het Vlaams Parlement. Het parlement heeft geen zeg in het al dan niet goedkeuren van een uitvoervergunning, maar kan achteraf wel oordelen over genomen beslissingen. Maandelijks, halfjaarlijks en jaarlijks worden verslagen over vergunningen ook publiek bekend gemaakt via de website van de DCSG.¹³

Op basis van de informatie in deze periodieke verslagen heeft het Vlaams Vredesinstituut een databank ontwikkeld die bestaat uit alle goedgekeurde en geweigerde Vlaamse vergunningen voor de invoer, uitvoer en doorvoer van militaire goederen, zoals gepubliceerd op de website van de DCSG sinds de regionalisering van de bevoegdheid. Deze databank, in de vorm van een SPSS-bestand,^I laat toe vergelijkingen te maken en hierdoor evoluties en trends in de buitenlandse handel in militaire goederen te herkennen en te analyseren.^{II} Tenzij expliciet anders vermeld zijn de cijfers en de analyses die in dit rapport vermeld worden afkomstig van onze databank.

Structuur rapport

In voorliggend rapport worden op basis van deze beschikbare cijfers de aanvragen voor Vlaamse in-, uit- en doorvoervergunningen voor militair materieel geanalyseerd. Daarbij worden niet enkel de totaalcijfers behandeld, maar ook de aard en bestemming van deze handelsstromen. Evoluties en trends worden geduid, en ook enkele opmerkelijke bestemmingslanden van Vlaamse wapenexport worden tegen het licht gehouden. In **hoofdstuk twee** wordt ingegaan op de rapportage over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel waarop de analyses gebaseerd zijn. In **hoofdstuk drie** behandelen we de wapenimport en analyseren we de evolutie, aard en herkomst van de vergunde wapenimport. Verder bespreken we ook in meer detail de vergunde import van vuurwapens en toebehoren. Ook de geweigerde importvergunningen komen in dit hoofdstuk aan bod. In **hoofdstuk vier** behandelen we de vergunningen voor wapenexport. We analyseren de evolutie van de waarde van de vergunde Vlaamse wapenexport en kaderen deze wapenexport op Europees en

^I SPSS is een statistisch programma voor databeheer en –analyse.

^{II} De gegevens uit deze databanken zijn volledig afkomstig uit de betreffende periodieke verslagen van de Vlaamse Regering. Elke maand worden de databanken aangevuld met de gegevens van de maandrapporten die op de website van de Dienst Controle Wapenhandel worden gepubliceerd. Wat de databank met betrekking tot de vergunningen voor handel in militair materieel betreft, wordt na de publicatie van de halfjaarlijkse verslagen aan het parlement de informatie in de databanken vergeleken met dit halfjaarlijks verslag en indien nodig gecorrigeerd (met het halfjaarlijks verslag als referentie).

Belgisch vlak. In dit hoofdstuk wordt ook de aard en de bestemming en laatst gerapporteerd gebruik van de vergunde uitvoer geanalyseerd. We eindigen dit hoofdstuk met een overzicht van de geweigerde vergunningsaanvragen en schetsen enkele scenario's voor de impact van de Europese richtlijn op de vergunningspraktijk. **Hoofdstuk vijf** bestaat uit een analyse van de vergunde en geweigerde doorvoer. **Hoofdstuk zes** bestaat uit de conclusies van onze analyses.

2 Vlaamse rapporteringswijze over buitenlandse handel in militair materieel anno 2011

Sinds de regionalisering van de bevoegdheid voor de controle op de buitenlandse wapenhandel in de zomer van 2003 zijn de drie Belgische gewesten bevoegd voor de verplichte rapportage over goedgekeurde en geweigerde vergunningsaanvragen aan hun respectieve parlementen.

De voorbije jaren is er een duidelijke evolutie naar een verhoogde transparantie in de rapporteringswijze die de Vlaamse overheid hiervoor hanteert. Geleidelijk aan evolueerde de verslaggeving van geaggregeerde cijfers per land van bestemming/afzender en louter een opsplitsing van het aantal vergunningen naar categorie van bestemming en een ruwe indeling van militair materieel,^I naar een rapportage waarin voor elke individuele vergunningsaanvraag meerdere kenmerken worden opgelijst.

Sinds een aantal jaar worden in de periodieke verslagen van de Vlaamse overheid inzake de buitenlandse handel in militair materieel voor elke individuele (goedgekeurde en geweigerde) vergunningsaanvraag de volgende kenmerken vermeld:

- de aard van de militaire goederen^{II}
- de waarde van de vergunningsaanvraag^{III}
- het land van afzender
- het land van bestemming
- het type bestemming
- het type eindgebruiker (indien deze bekend is en verschillend is van de bestemming)
- het land van eindgebruik (indien dit verschillend is van het land van bestemming).

Wat de frequentie van de verslaggeving betreft, is een halfjaarlijkse en jaarlijkse rapportage van de regering aan het parlement wettelijk vastgelegd. Naast die verplichte rapportage, maakt de Vlaamse overheid sinds oktober 2005 ook maandelijkse overzichten van de verleende en geweigerde in-, uit- en doorvoervergunningen publiek.¹⁴

^I De indeling van militair materieel van voor 2005 bestaat slechts uit vier brede rubrieken: 'licht' materieel (kleine en lichte wapens en de munitie, delen en onderdelen hiervan), 'halflicht' materieel (mortieren, granaten, explosieven, raketten en onderdelen), 'zwaar' materieel (materieel dat werd opgenomen in het wapenregister van de Verenigde Naties) en 'ander' materieel (elektronische en optische systemen, radars, communicatiesystemen, chemische producten en OC-sprays).

^{II} Deze indeling naar aard van de goederen is gebaseerd op de indeling van de Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen (aangevuld met een aantal Vlaams categorieën). De meest recente versie van de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen bevindt zich in de bijlage 7.2 van dit rapport.

^{III} Deze waarde komt echter niet noodzakelijk overeen met de waarde van de effectieve export. Soms worden vergunningen bijvoorbeeld niet gebruikt of niet volledig 'opgebruikt'.

3 Invoer

Personen in Vlaanderen die wapens en/of militair materieel wensen in te voeren, dienen een vergunning aan te vragen bij de Dienst Controle Strategische Goederen.^I Deze vergunningsplicht vloeit voort uit de Belgische Wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van en de bestrijding van illegale handel in wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Wat concreet wordt verstaan onder “wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel” wordt gedefinieerd in de bijlage van het Koninklijk Besluit van 8 maart 1993. Deze bijlage bevat zowel een lijst van goederen en technologie waarvan de invoer vergunningsplichtig is (2de categorie, afdeling 2) als een lijst van goederen en technologie waarvan de invoer verboden is (1ste categorie). Naast deze Belgische lijsten bestaat ook de Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen.^{II} Deze lijst wordt regelmatig aangepast (de laatste herziening was van 12 september 2011) en is de facto identiek aan de *Munitions List* van het Wassenaar Arrangement.^{III} De EU-lidstaten dienen deze EU-lijst te gebruiken als referentie voor de eigen nationale lijsten. In de praktijk verwijst de Vlaamse overheid dan ook naar deze EU-lijst als lijst van vergunningsplichtige producten. Verder dient men in Vlaanderen ook rekening te houden met de bepalingen inzake de overdacht van vuurwapens uit de Europese vuurwapenrichtlijn 91/477.

In 2011 reikte de Vlaamse overheid 368 invoervergunningen uit. Deze invoervergunningen hebben een gezamenlijke waarde van 18.272.709,14 euro.

3.1 Evolutie

In 2011 werden beduidend minder invoervergunningen uitgereikt in Vlaanderen dan in voorgaande jaren. Deze daling in het aantal uitgereikte invoervergunningen kan volledig worden toegeschreven aan de sterke afname van het aantal invoervergunningen voor vuurwapens en toebehoren uit categorie ML23.

Ondanks de daling in het aantal uitgereikte invoervergunningen, lag de totale waarde van de vergunde invoer met 18,3 miljoen euro in dezelfde grootteorde als in 2010 (-3,5%). Figuur 1 geeft een overzicht van de totale waarde van de uitgereikte invoervergunningen sinds 2001.^{IV} De meeste jaren schommelde de waarde van de vergunde wapeninvoer tussen 16 en 29 miljoen euro. Dit is beduidend lager dan de waarde van de vergunde wapenexport vanuit Vlaanderen. Opvallend in

^I Indien de invoer *rechtstreeks* bestemd is voor het Belgisch leger of de politie (dus zonder tussenkomst van een handelaar of een bedrijf), dan dienen deze instanties een invoervergunning aan te vragen bij de federale overheid.

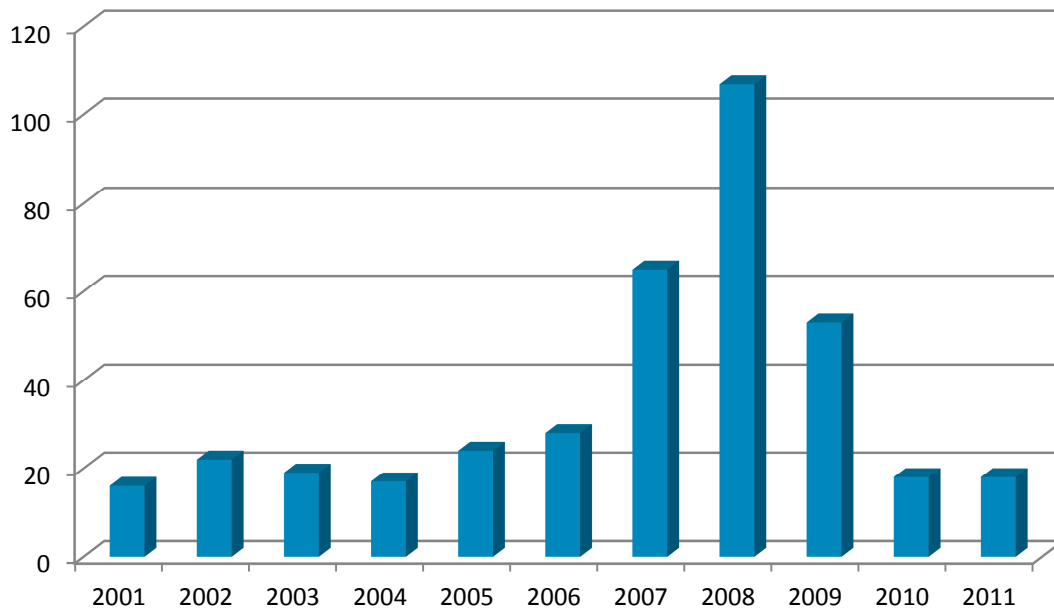
^{II} Voor een overzicht van de goederen op deze Gemeenschappelijke EU-lijst, zie bijlage 7.2.

^{III} Het Wassenaar Arrangement is een informeel akkoord waaraan ongeveer 40 landen, waaronder België, participeren. Het werd in 1996, als opvolger van de *Coordinating Committee on Multilateral Export Controls*, opgericht met als doel het versterken van de regionale en internationale veiligheid door middel van het promoten van transparantie en het uitwisselen van informatie inzake de transfers van militaire goederen en producten voor tweëerlei gebruik. Voor meer informatie over het Wassenaar Arrangement, zie Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N., [Het Vlaams wapenexportbeleid: een analyse van de juridische context](#), p.18-19.

^{IV} De cijfers van voor de bevoegdheidsoverdracht in 2003 hebben betrekking op de Nederlandstalige aanvragen voor een vergunning bij de federale overheid.

figuur 1 is de uitzonderlijk hoge waarde van de vergunde invoer in de periode 2007-2009. Deze hoge waarde was het gevolg van de participatie van een aantal Vlaamse bedrijven aan de bestelling door het Belgisch leger bij buitenlandse defensiebedrijven. Deze Vlaamse bedrijven vroegen in het kader van deze bestellingen invoervergunningen aan voor militaire voertuigen, voertuigonderdelen en vuurgeleidingssystemen, waarbij het Belgisch leger werd vermeld als eindgebruiker van de defensieproducten.

Figuur 1: Jaarlijkse waarde van invoervergunningen (in miljoen euro), 2001-2011¹

3.2 Aard van de vergunde invoer

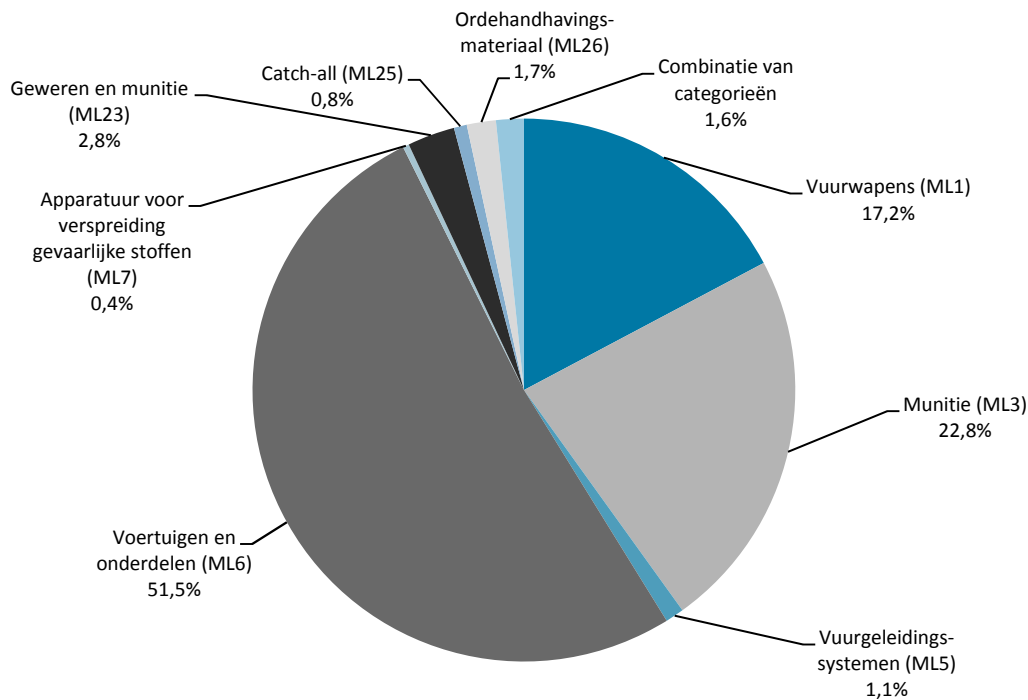
Wapeninvoervergunningen hebben in Vlaanderen hoofdzakelijk betrekking op twee soorten van producten: (1) vuurwapens en toebehoren, en (2) militaire voertuigen en onderdelen. De meeste vergunningen zijn bedoeld voor de invoer van vuurwapens en toebehoren (zoals munitie en attributen, bv. wapenvizieren). Deze vergunningen staan in voor 43% van de totale waarde van de vergunde invoer in Vlaanderen en worden in detail besproken in sectie 3.4.

De vergunningen voor de invoer van voertuigen en voertuigonderdelen zijn minder talrijk, maar vertegenwoordigen – net zoals in de voorgaande jaren – ongeveer de helft (52%) van de totale waarde van de vergunde wapeninvoer in Vlaanderen. In 2011 werden 34 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 9,4 miljoen euro, uitgereikt voor de invoer van deze producten. Het gaat voornamelijk om voertuigen en voertuigonderdelen, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik (ML6.a), maar ook in mindere mate over *all-terrain vehicles* die vervaardigd of voorzien zijn met materialen voor ballistische bescherming (ML6.b). Deze voertuigen en onderdelen zijn afkomstig uit vier landen: Italië, de Verenigde Staten, Duitsland en Frankrijk. De vergunningen worden vooral aangevraagd door de Vlaamse (defensiegerelateerde) industrie, en in mindere mate ook door handelaars of particulieren. In één vergunning werd het Belgisch leger vermeld als eindgebruiker, namelijk de invoer van voertuigonderdelen uit Italië (6,6 miljoen euro).

¹ Voor het exacte aantal en waarde van de uitgereikte invoervergunningen, zie tabel 8 in bijlage

Behalve voor vuurwapens en toebehoren en voor voertuigen en voertuigonderdelen, werden in 2011 ook in beperkte mate vergunningen uitgereikt voor de invoer van vuurgeleidingssystemen (ML5.b)^I, militaire apparatuur voor de verspreiding van giftige stoffen (ML7.e)^{II}, ordehandhavingsmateriaal (ML26)^{III} en software en/of hardware (die vergunningsplichtig is op basis van de catch-all clausule - ML25.c)^{IV}. Deze vergunningen staan samen in voor ongeveer 5% van de totale waarde van de vergunde invoer in 2011.

Figuur 2: Aandeel van de vergunde invoer per type militair materieel (in waarde), 2011

^I Het betreft twee vergunningen (met gezamenlijke waarde van 201.031,60 euro) voor vuurgeleidingssystemen afkomstig uit Israël en bestemd voor de Vlaamse defensie-gerelateerde industrie. Het betreft meer bepaald producten uit de volgende categorie: "systemen voor het detecteren, identificeren, verkennen of volgen van het doelwit en voor het bepalen van de schootsafstand; toestellen voor opsporing, herkenning en identificatie; en toestellen voor sensorintegratie".

^{II} Voor deze apparatuur, afkomstig uit Frankrijk, werd een invoervergunning uitgereikt aan een Vlaamse handelaar voor eindgebruik door de overheid. Het betreft meer bepaald apparatuur, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, speciaal ontworpen of aangepast voor verspreiding van de chemisch of biologisch toxisch materiaal, stoffen voor oproerbeheersing of radioactief materiaal, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor. Deze vergunning heeft betrekking op producten ter waarde van 66.800 euro.

^{III} In 2011 werden 9 vergunningen uitgereikt voor de invoer van ordehandhavingsmateriaal. Deze vergunningen werden aangevraagd door Vlaamse handelaars (met als eindgebruiker de overheid). De producten hebben een waarde van 317.000 euro en zijn afkomstig uit Duitsland en Zwitserland.

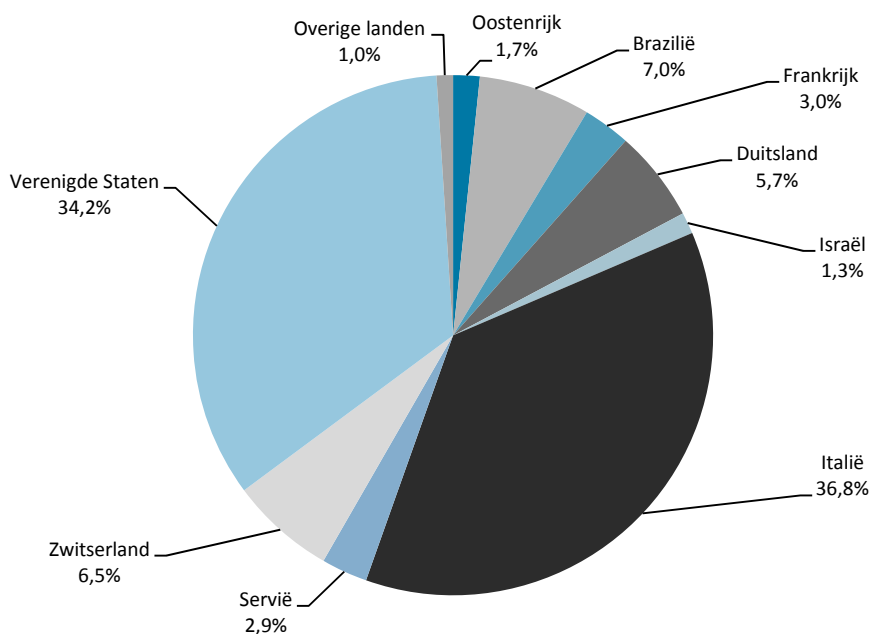
^{IV} Het betreft een vergunning voor de invoer van software en/of hardware die niet opgelijst staat in het KB van 1993 of de EU-lijst van militaire goederen, maar waarvan de invoer vergunningsplichtig is op basis van de catch-all clausule in dit KB. Deze producten zijn afkomstig uit Italië, hebben een waarde van 141.986,45 euro en zijn bestemd voor de Vlaamse industrie (met de krijgsmacht als eindgebruiker).

3.3 Herkomst van de vergunde invoer

De invoervergunningen die in 2011 werden uitgereikt hebben betrekking op producten afkomstig uit 16 landen.¹ De twee belangrijkste landen van herkomst (in termen van waarde) zijn Italië (37%) en de Verenigde Staten (34%). De hoge waarde van Italië (6,7 miljoen euro) is voornamelijk het gevolg van invoervergunningen van voertuigonderdelen. De invoer vanuit de Verenigde Staten (6,2 miljoen euro) bestaat zowel uit vuurwapens, munitie als (onderdelen van) voertuigen.

Ongeveer de helft van de vergunde invoer is afkomstig uit EU-lidstaten. Naast Italië zijn de overige EU-lidstaten van waaruit in belangrijke mate defensieproducten worden ingevoerd Duitsland (1,0 miljoen euro), Frankrijk (0,5 miljoen euro) en Oostenrijk (0,3 miljoen euro). Ook vanuit Brazilië (1,3 miljoen euro), Zwitserland (1,2 miljoen euro), Servië (0,5 miljoen euro) en Israël (0,2 miljoen euro) worden significante hoeveelheden defensieproducten ingevoerd in Vlaanderen. De invoer vanuit Israël bestaat hoofdzakelijk uit vuurgeleidingssystemen; de invoer uit Duitsland en Frankrijk vooral uit voertuigen en onderdelen; en de invoer uit de overige landen vooral uit vuurwapens en/of munitie.

Figuur 3: Aandeel van vergunde invoer (in waarde), per land van herkomst, 2011

¹ Voor het exacte aantal en waarde van de uitgereikte invoervergunningen per land van herkomst, zie tabel 9 in bijlage

3.4 Vergunde invoer van vuurwapens en toebehoren

In 2011 werden in Vlaanderen 320 vergunningen uitgereikt voor de invoer van vuurwapens, munitie en bijhorende attributen (zoals wapenvizieren en statieven). De vergunningen voor deze vuurwapens en toebehoren hebben een gezamenlijke waarde van 7.838.421,74 euro. Vergunningen voor deze producten nemen elk jaar het bulk van de invoervergunningen voor hun rekening: in 2011 vertegenwoordigen deze vergunningen 87% van alle uitgereikte invoervergunningen. Er bestaan echter grote verschillen tussen deze vergunningen voor vuurwapens en toebehoren. Ongeveer de helft van deze vergunningen heeft betrekking op producten ter waarde van maximaal 500 euro en ongeveer tweederde op producten ter waarde van maximaal 1.000 euro. Het betreft doorgaans vergunningen voor de invoer van een beperkt aantal vuurwapens en/of attributen voor deze vuurwapens. Deze vergunningen worden vooral door particulieren aangevraagd en slechts in mindere mate door handelaars. Aan de andere kant van het spectrum zijn er echter ook vergunningen die betrekking hebben op producten met een waarde van verschillende tienduizenden euro: in 2011 werden bijvoorbeeld 55 vergunningen met een waarde van minstens 25.000 euro uitgereikt. Deze vergunningen worden steeds door handelaars aangevraagd en zijn bedoeld voor de invoer van munitie en grote hoeveelheden vuurwapens.

In afdeling 2 van de 2de categorie van de bijlage van het KB op buitenlandse wapenhandel van 1993 staat opgelijst voor welke vuurwapens en toebehoren men een invoervergunning dient aan te vragen in Vlaanderen. Het betreft:

- handvuurwapens waarvan het bezit vergunningsplichtig is (op basis van de federale wapenwet van 2006); geweren en karabijnen voor de jacht, ter zelfverdediging of voor schietsport; automatische vuurwapens; alsook delen en onderdelen daarvan en toebehoren daarbij
- oorlogswapens van groot kaliber, alsook delen en onderdelen daarvan en toebehoren
- projectielen en munitie, kruit en explosieven

In de verslagen van de Dienst Controle Strategische goederen wordt gebruik gemaakt van de categorisering van de Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen, aangevuld met een aantal Vlaamse categorieën.

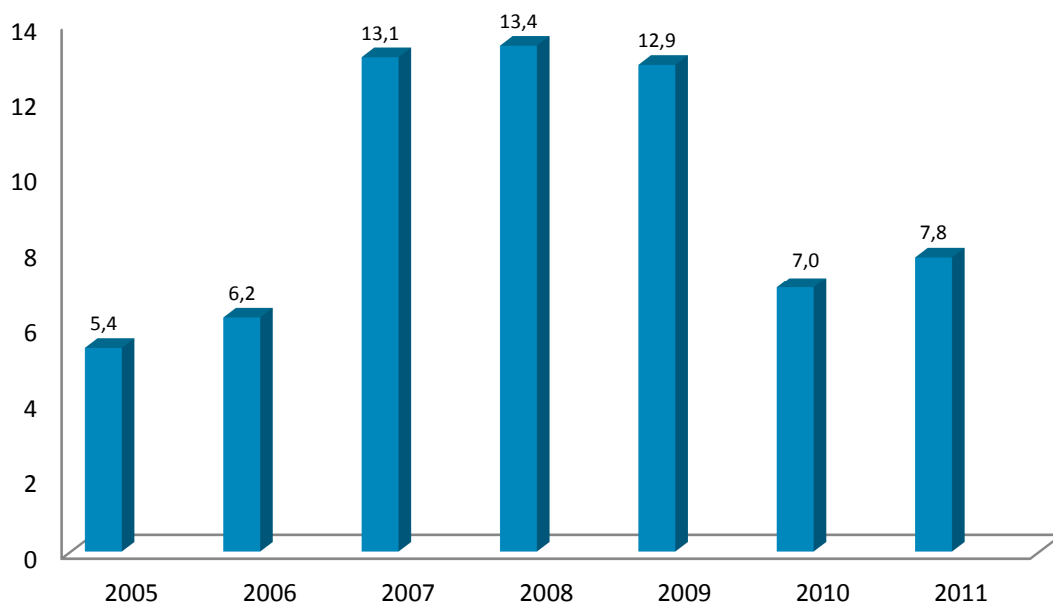
Onder ML1 vallen “wapens met gladde loop met een kaliber van minder dan 20 mm, andere wapens en machinegeweren met een kaliber van 12,7 mm (kaliber 0,50 inch) of minder en toebehoren ..., en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor”. In categorie ML1 worden drie subcategorieën van vuurwapens (ML1.a, ML1.b en ML1.c) en een subcategorie van attributen (ML1.d) onderscheiden.

Onder ML3 vallen munitie en ontstekingsinstellingsinrichtingen, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor. In categorie ML 3 worden twee subcategorieën onderscheiden: enerzijds munitie voor wapens genoemd in ML1, ML2 en ML12 (ML3.a) en anderzijds ontstekingsinstellingsinrichtingen die speciaal zijn ontworpen voor munitie genoemd in ML3.a (ML3.b).

Onder ML23 groepeerde de Dienst Controle Strategische Goederen de overige vuurwapens en munitie waarvan de invoer vergunningsplichtig is in Vlaanderen.

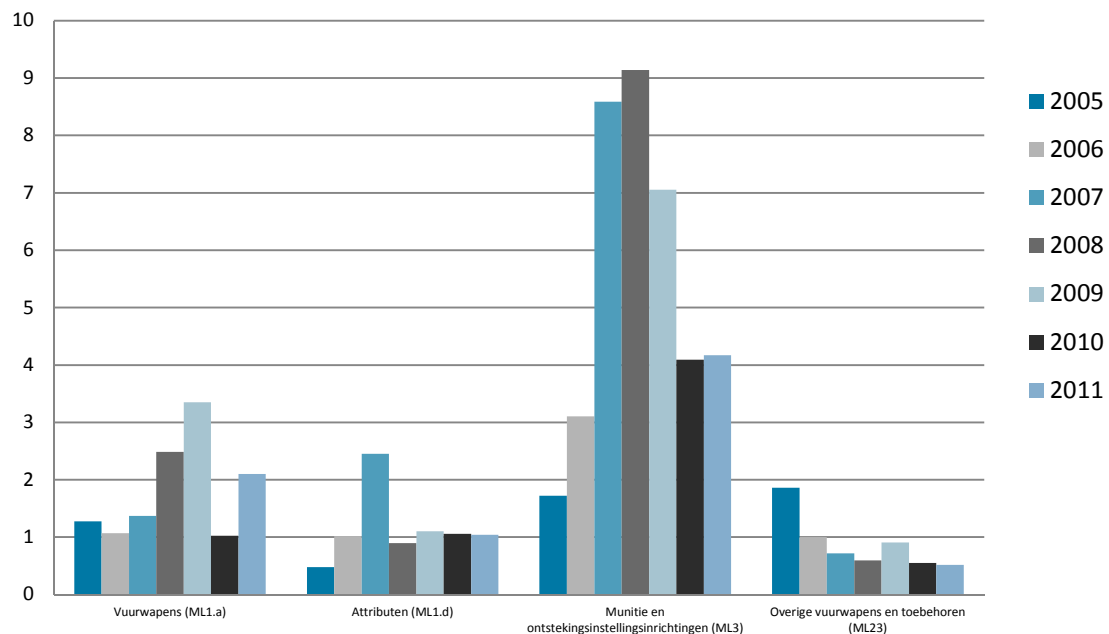
De waarde van de vergunde invoer van de groep vuurwapens en toebehoren kende tussen 2006 en 2008 een spectaculaire stijging. Deze stijging kwam in 2009 tot stilstand en werd in 2010 gevolgd door een spectaculaire daling (zie figuur 4). De waarde van de vergunde invoer van deze vuurwapens en toebehoren is in 2011 opnieuw significant gestegen (+11%).

Figuur 4: Waarde van vergunde invoer (in miljoen euro) van vuurwapens en toebehoren, 2005-2011

De gestegen waarde van de vergunde invoer van deze producten in 2011 kan volledig worden toegeschreven aan de sterke stijging van de vergunde invoer van vuurwapens (vooral uit de Verenigde Staten en in mindere mate Zwitserland). Mogelijk is deze stijging gedeeltelijk het gevolg van een toegenomen vraag vanuit de Belgische politie naar vuurwapens, maar dit valt op basis van de verslagen van de Dienst Controle Strategische Goederen niet uit te maken aangezien de eindgebruiker doorgaans niet wordt vermeld door de aanvragende handelaars. Slechts bij 6 van de 105 aan handelaars uitgereikte invoervergunningen werd de eindgebruiker vermeld. Het betreft vier vergunningen voor de invoer van toebehoren en/of onderdelen van vuurwapens met als eindgebruiker de overheid en twee vergunningen voor de invoer van munitie met als eindgebruiker de overheid en het leger. Bij de overige vergunningen werd geen eindgebruiker vermeld. Met de wijziging van de federale wapenwet in 2006 en de bijhorende uitvoeringsbesluiten en omzendbrieven werd een uitgebreid registratiesysteem ontwikkeld (met het Centraal Wapenregister als van de federale politie als belangrijkste instrument). Niettegenstaande een aantal aandachtspunten is de registratie van de vuurwapens in België beduidend stringenter geworden. In principe kan steeds opgevolgd worden wie de ingevoerde wapens uiteindelijk in bezit krijgt, al is dit niet steeds door de Vlaamse overheid.

Figuur 5: Evolutie van waarde van vergunde invoer van vuurwapens en toebehoren (in miljoen euro), per type, 2005-2011ⁱ

In de volgende secties analyseren we in detail de vergunde invoer van vuurwapens, bijhorende attributen en munitie in 2011.

3.4.1 Vuurwapens (ML1)

De gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen bevat 3 subcategorieën (ML1.a, ML1.bⁱⁱ en ML1.cⁱⁱⁱ). Op basis van de periodieke verslagen van de Vlaamse overheid kunnen we vaststellen dat in Vlaanderen enkel vuurwapens van het type ML1.a worden ingevoerd. Dit zijn “geweren, karabijnen, revolvers, pistolen, machinepistolen en machinegeweren”.^{iv}

ⁱ Met het oog op de vergelijkbaarheid van de gegevens werden een aantal vergunningen voor vuurwapens en toebehoren uit de selectie gehouden, meer bepaald de vergunningen die betrekking hadden op een combinatie van meerdere types van producten (bv. ML1.a en ML1.d) en de vergunningen voor ontstekingsinstellingen voor munitie (ML3.b).

ⁱⁱ Onder ML1.b vallen wapens met gladde loop, als hieronder:

- speciaal voor militair gebruik ontworpen wapens met gladde loop;
- andere wapens met gladde loop, als hieronder:
 - a. van het volautomatische type;
 - b. van het halfautomatische of pomptype;

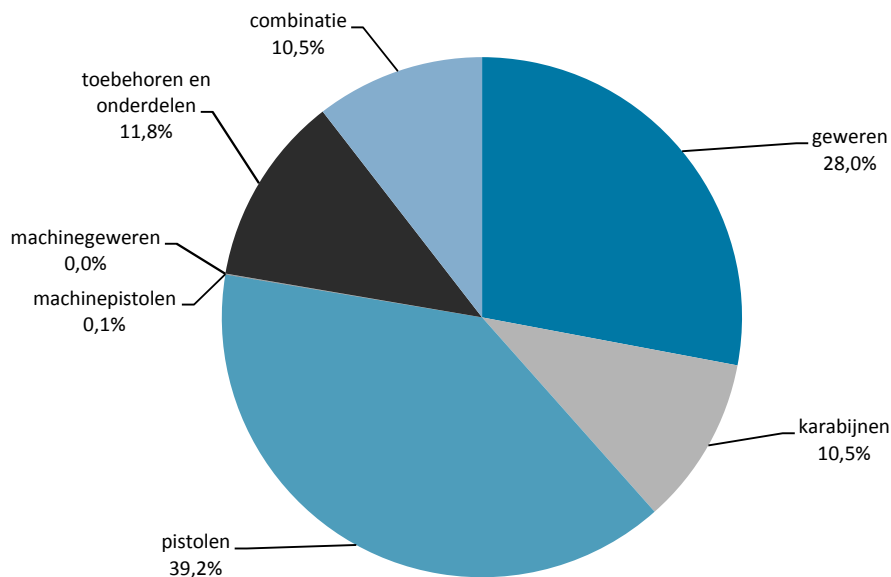
ⁱⁱⁱ Onder ML1.c vallen wapens waarbij gebruik wordt gemaakt van munitie zonder huls.

^{iv} Bepaalde oudere versies van deze vuurwapens en replica's vallen echter niet onder ML1.a en zijn dus niet vergunningsplichtig op basis van de EU-lijst. Het betreft meer bepaald:

- musketten, geweren en karabijnen die van vóór het jaar 1938 dateren
- replica's van musketten, geweren en karabijnen waarvan de originelen van vóór het jaar 1890 dateren

In 2011 werden 67 vergunningen uitgereikt voor de invoer van verschillende types van vuurwapens (waaronder vooral pistolen, geweren en karabijnen) en vuurwapenonderdelen en andere specifieke toebehoren.¹ De vergunningen voor vuurwapens hebben een gezamenlijke waarde van 2,1 miljoen euro. Dit betekent een verdubbeling ten opzichte van 2010 (1,0 miljoen euro). De vergunde invoer van vuurwapens in Vlaanderen in 2011 bestaat voornamelijk uit pistolen (39%) en geweren (28%). Ongeveer 10% van de invoer bestaat uit vuurwapenonderdelen en/of specifieke toebehoren (zie figuur X).

Figuur 6: Verdeling van waarde van vergunde invoer van vuurwapens (ML1.a), 2011

De ingevoerde vuurwapens zijn voornamelijk afkomstig uit de Verenigde Staten (1,4 miljoen euro) en Zwitserland (0,7 miljoen euro). De verdubbeling van de waarde van de vergunde invoer van vuurwapens ten opzichte van 2010 is het gevolg van een sterke stijging van de vuurwapeninvoer uit deze twee landen. De vergunde invoer uit de Verenigde Staten bestaat voornamelijk uit pistolen (en in mindere mate ook uit revolvers, karabijnen, geweren en vuurwapenonderdelen). De vergunde invoer uit Zwitserland bestaat vooral uit geweren (en in mindere mate ook uit pistolen, karabijnen, machinepistolen en vuurwapenonderdelen). Verder werden ook vergunningen uitgereikt voor de invoer van vuurwapen en/of vuurwapenonderdelen uit Israël, Australië, het Verenigd Koninkrijk, Zuid-Afrika en Duitsland.

3.4.2 Munitie en ontstekingsinstellingsinrichtingen (ML3)

Niet enkel vuurwapens, maar ook de invoer van munitie (en speciaal ontworpen onderdelen en ontstekingsinstellingen) is vergunningsplichtig. In 2006 werd de federale wapenwet drastisch gewijzigd. In de daaropvolgende jaren kende de waarde van de vergunde invoer van munitie

- revolvers, pistolen en machinegeweren die van vóór het jaar 1890 dateren en replica's daarvan

¹ Verder werden ook twee invoervergunningen uitgereikt voor de combinatie van vuurwapens en/of onderdelen (ML1.a) en attributen (ML1.d) uit de Verenigde Staten met een gezamenlijke waarde van 9.690,34 euro.

(ML3.a) en bijhorende ontstekingsinstellingsinrichtingen (ML3.b) een spectaculaire stijging (van 1,7 miljoen euro in 2005 naar 9,1 miljoen euro in 2008). De sterke toename van de vergunde invoer van munitie was gedeeltelijk het gevolg van de nieuwe wapenwetgeving waardoor verschillende wapenbezitters lid geworden zijn van een schietclub om zo aan de vereiste van een “wettige reden” te voldoen en hun vuurwapens te kunnen blijven bezitten. Om hun sportschutterslicentie te kunnen blijven behouden zijn de leden van de schietclubs echter verplicht om deel te nemen aan minstens twaalf schietbeurten per jaar. Het gevolg hiervan was een toegenomen vraag naar munitie. De afgelopen jaren is de waarde van vergunde invoer van munitie echter spectaculair gedaald. In 2011 bedraagt de waarde van de vergunde invoer van munitie en ontstekingsinstellingsinrichtingen 4,2 miljoen euro.^I Dit is iets meer dan in 2010 (4,1 miljoen euro). Vergeleken met recordjaar 2009 (9,1 miljoen euro) betreft het echter een halvering van de waarde.

De ingevoerde munitie (ML3.a) is vooral afkomstig uit de Verenigde Staten (2,1 miljoen euro)^{II} en Brazilië (1,1 miljoen euro). De overige herkomstlanden zijn Servië (500.000 euro), Zwitserland (110.560 euro) en Duitsland (1.500 euro). Munitie wordt nagenoeg uitsluitend door handelaars ingevoerd. Bij twee vergunningen werd de Belgische overheid als eindgebruiker vermeld (eenmaal voor ‘overheid’ en eenmaal voor ‘krijgsmacht’) en werd de munitie dus ingevoerd in het kader van contracten tussen de handelaar en respectievelijk de Belgische politie en het Belgische leger. Bij de overgrote meerderheid van de vergunningen werd echter geen eindgebruiker vermeld. Dit impliceert dat deze munitie dus hoogstwaarschijnlijk bestemd is voor losse verkoop aan particulieren. Naast de daadwerkelijke munitie (ML3.a) worden jaarlijks ook een beperkt aantal vergunningen voor de invoer van ontstekingsinstellingsinrichtingen voor munitie (ML3.b) uitgereikt in Vlaanderen. In 2011 waren dit 6 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 343.348 euro, voor ontstekingsinstellingen afkomstig uit de Verenigde Staten, Brazilië, Servië en Australië.

3.4.3 Overige vuurwapens, onderdelen en munitie (ML23)

Onder deze categorie worden de invoervergunningen opgelijst voor vuurwapens en toebehoren die niet op de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen staan, maar waarvan de invoer wel vergunningsplichtig is op basis van de Belgische wetgeving omtrent buitenlandse wapenhandel. Sinds september 2011 maakt de Dienst Controle Strategische Goederen in haar maandverslagen een onderscheid naar het type van product.

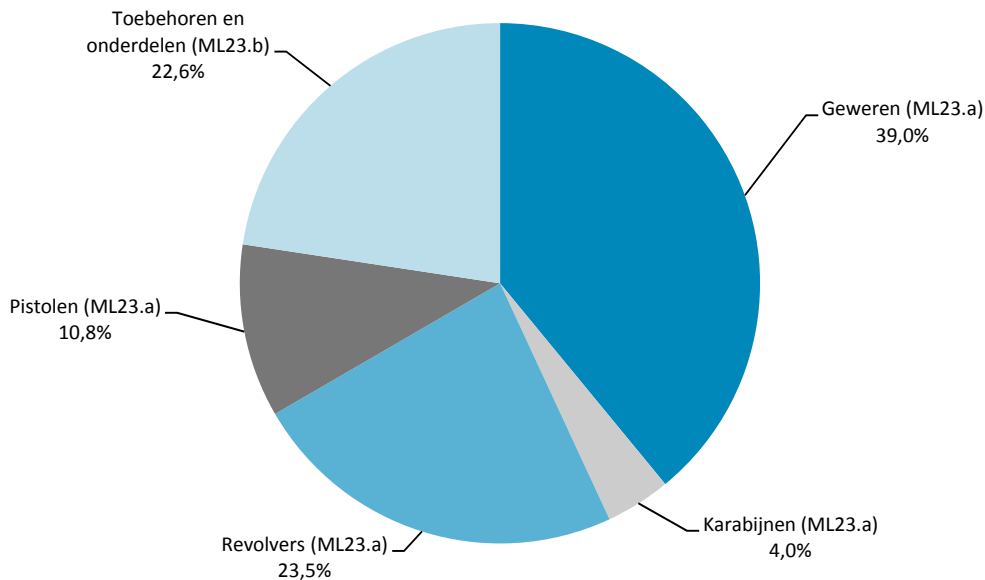
In 2011 werden 187 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 0,5 miljoen euro, uitgereikt voor deze vuurwapens en toebehoren. Deze goederen zijn afkomstig uit negen landen. De belangrijkste herkomstlanden zijn Duitsland, de Verenigde Staten en Zwitserland.^{III} Op basis van de meer gedetailleerde gegevens die sinds september 2011 worden vrijgegeven door de Dienst Controle Strategische Goederen, kunnen we besluiten dat de invoer van deze producten voor ongeveer driekwart uit vuurwapens (vooral geweren en revolvers) bestaat en voor een kwart uit toebehoren en munitie (zie figuur 7).

^I Dit is zonder de twee vergunningen voor invoer van de combinatie van munitie en bijhorende ontstekingsinstellingen (930.000 euro) uit de Verenigde Staten meegeteld.

^{II} Het betreft 5 vergunningen voor de invoer van munitie en 2 vergunningen voor de invoer van de combinatie van munitie en bijhorende ontstekingsinstellingen (930.000 euro).

^{III} De overige herkomstlanden zijn Turkije, het Verenigd Koninkrijk, Australië, Italië, Denemarken en Oostenrijk.

Figuur 7: Verdeling van waarde van vergunde invoer van vuurwapens en toebehoren (ML23), per type, september-december 2011

3.4.4 Attributen voor vuurwapens (ML1.d)

De waarde van de vergunde invoer van attributen is de afgelopen jaren vrij stabiel gebleven. In 2010 bedroeg de waarde van de 36 invoervergunningen samen 1,0 miljoen euro. De vergunde invoer van deze producten betreft voor 90% de invoer van wapenvizieren (vooral uit de Verenigde Staten, maar ook uit China, Zuid-Korea en Hongkong) en voor 10% speciale statieven (afkomstig uit de Verenigde Staten). Verder voor erg beperkte waarde vergunningen uitgereikt voor de invoer van klemmen (afkomstig uit de Verenigde Staten).

3.5 Geweigerde vergunningsaanvragen

Niet alle aanvragen voor een invoervergunning worden goedgekeurd door de Vlaamse overheid. In 2011 weigerde de Vlaamse overheid 1 aanvraag voor een invoervergunning. Het betreft meer bepaald een aanvraag door een particulier voor de invoer uit de Verenigde Staten van “toebehoren en speciaal ontworpen onderdelen” van vuurwapens (ML1.a) ter waarde van 171,10 euro.

Het beperkt aantal geweigerde invoervergunningen van 2011 ligt in lijn met de trend van de afgelopen jaren. Uit het overzicht van het aantal geweigerde invoervergunningen sinds de regionalisering van de bevoegdheid (zie tabel 1) blijkt dat elk jaar maximum 1% van de aanvragen

wordt geweigerd. Deze weigeringen zijn doorgaans het gevolg van administratieve redenen¹⁵ of omdat het verboden wapens betreft.¹⁶ In de twee overige Belgische gewesten is sinds de regionalisering nog geen enkele invoervergunning geweigerd.

Tabel 1: Overzicht van aantal en totale waarde van geweigerde invoervergunningen, september 2003-2011

	Aantal	% totaal aantal	Waarde	% totale waarde
Sept. 2003-04	3	0,9%	301.233,92	1,4%
2005	0	0,0%	-	-
2006	1	0,4%	3.830,95	0,0%
2007	1	0,4%	342,52	0,0%
2008	2	0,7%	1.072,33	0,0%
2009	1	0,2%	460,00	0,0%
2010	2	0,4%	11.702,00	0,1%
2011	1	0,3%	171,10	0,0%

4 Uitvoer

Personen en bedrijven in Vlaanderen die wapens en/of militair materieel wensen uit te voeren, dienen een vergunning aan te vragen bij de Dienst Controle Strategische Goederen. Deze vergunningsplicht vloeit voort uit de Belgische Wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van en de bestrijding van illegale handel in wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Wat concreet wordt verstaan onder “wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel” wordt gedefinieerd in de bijlage van het Koninklijk Besluit van 8 maart 1993. Deze bijlage bevat zowel een lijst van goederen en technologie waarvan de invoer vergunningsplichtig is (2de categorie, afdeling 2) als een lijst van goederen en technologie waarvan de invoer verboden is (1ste categorie). Naast deze Belgische lijsten bestaat ook de Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen.¹ Deze lijst wordt regelmatig aangepast (de laatste herziening was van 12 september 2011) en is de facto identiek aan de *Munitions List* van het Wassenaar Arrangement.² De EU-lidstaten dienen deze EU-lijst te gebruiken als referentie voor de eigen nationale lijsten. Verder dient men in Vlaanderen ook rekening te houden met de bepalingen inzake de overdacht van vuurwapens uit de Europese vuurwapenrichtlijn 91/477.

In 2011 reikte de Vlaamse overheid 308 uitvoervergunningen uit. Deze uitvoervergunningen hebben een gezamenlijke waarde van 200.861.793,01 euro.

4.1 Sterke daling van waarde vergunde wapenexport

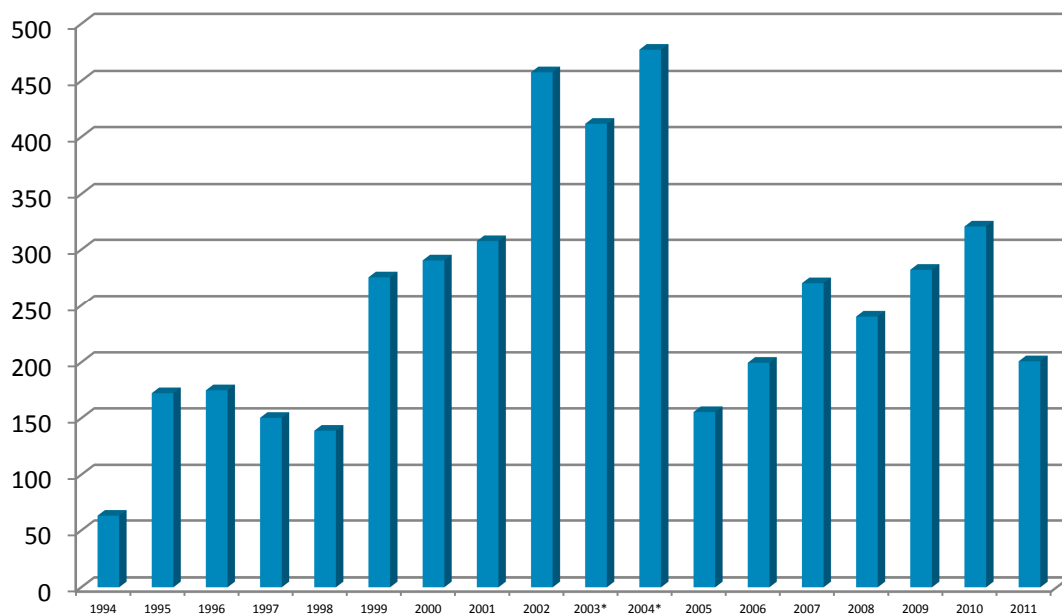
De afgelopen jaren kende de Vlaamse wapenexport een sterke groei: tussen 2005 en 2010 verdubbelde de waarde van de vergunde wapenexport van 155,5 miljoen euro naar 320,5 miljoen euro. Deze sterke stijging lag in lijn met een aantal internationale ontwikkelingen. Vlaamse defensiegerelateerde bedrijven profiteerden als toeleverancier van de grotere Europese defensiebedrijven mee van de stijgende wereldwijde militaire uitgaven. Met een waarde van 200,8 miljoen euro kent de Vlaamse vergunde wapenexport een sterke daling ten opzichte van de 2010 (-37%). De hoge waarde van de vergunde wapenexport in de voorgaande jaren was meer bepaald het gevolg van de toegenomen waarde van de export van een aantal specifieke producten zoals elektronica (ML11.a), voertuigen en voertuigonderdelen (ML6.a) en oefenmaterieel (ML14). In 2011 ligt de waarde van de vergunde export van deze producten beduidend lager (zie 4.3). De Vlaamse defensiegerelateerde industrie – die sterk gericht is op de Europese markt (zie 4.4) – lijkt

¹ Voor een overzicht van de goederen op deze Gemeenschappelijke EU-lijst, zie bijlage 7.2.

² Het Wassenaar Arrangement is een informeel akkoord waaraan ongeveer 40 landen, waaronder België, participeren. Het werd in 1996, als opvolger van de *Coordinating Committee on Multilateral Export Controls*, opgericht met als doel het versterken van de regionale en internationale veiligheid door middel van het promoten van transparantie en het uitwisselen van informatie inzake de transfers van militaire goederen en producten voor tweërlei gebruik. Voor meer informatie over het Wassenaar Arrangement, zie Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N., [Het Vlaams wapenexportbeleid: een analyse van de juridische context](#), p.18-19.

de klappen te voelen van de economische crisis en de daarmee gepaard gaande besparingen op defensie. Vergeleken met 2010 was een daling merkbaar van de export van de meeste types van defensieproducten uit Vlaanderen. Vooral de export naar Duitsland is sterk afgenomen, maar ook de waarde van de vergunde wapenexport naar Zwitserland en de Verenigde Staten is significant gedaald ten opzichte van 2010.

Figuur 8: Jaarlijkse waarde van uitvoervergunningen (in miljoen euro), 1994-2011¹

Een aantal nuances is echter op zijn plaats: ten eerste is de Vlaamse defensiegerelateerde industrie door zijn specifieke aard (beperkt aantal bedrijven die vaak vooral op civiele markt aanwezig zijn) erg gevoelig voor sterke schommelingen. Het binnenhalen of verliezen van een groot contract heeft grote gevolgen voor zowel het betrokken bedrijf als voor de totaalcijfers van de Vlaamse vergunde wapenexport. Ten tweede rapporteert de Vlaamse overheid niet over alle uitgereikte vergunningen (bv. verlengingen) of over de reële export aan het Vlaams Parlement. Dit bemoeilijkt het inschatten van evoluties en trends.

4.2 Vlaamse wapenexport in Europees en Belgisch kader

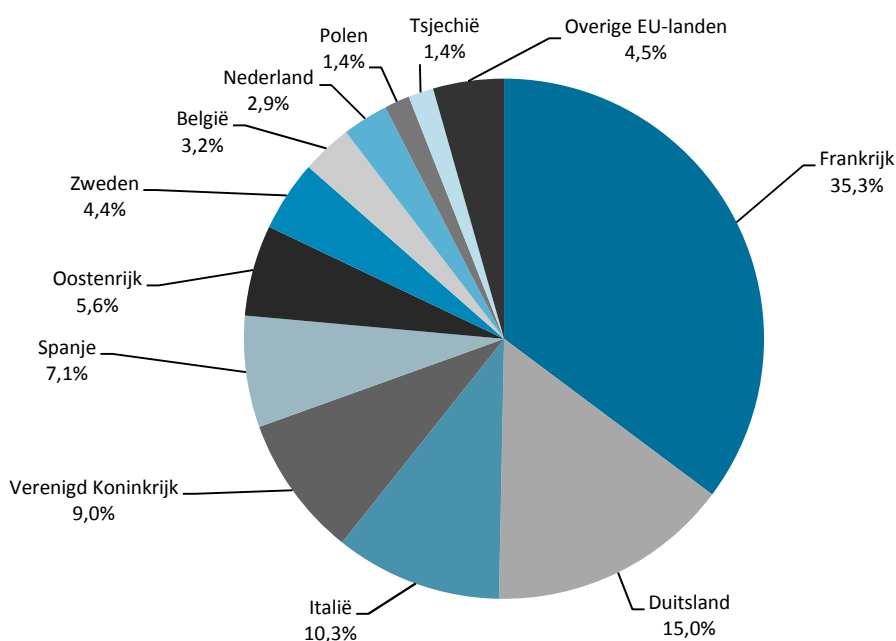
De werkgroep wapenhandel van de Europese Unie (COARM) publiceert elk jaar een overzicht van de wapenexportlicenties van de EU-lidstaten. Op basis van deze gegevens kan doorgaans vrij gedetailleerd voor elk bestemmingsland worden onderzocht voor welke militaire goederen de verschillende EU-lidstaten uitvoervergunningen uitreikten. Dit officieel Europees verslag, dat gebaseerd is op informatie die deze werkgroep krijgt van de verschillende lidstaten en die gebundeld wordt door COARM, bevat echter ook fouten. De informatie uit dit verslag dient dan

¹ Voor het exacte aantal en waarde van de uitgereikte uitvoervergunningen, zie tabel X in bijlage

ook voorzichtig geïnterpreteerd te worden.^I Dit neemt echter niet weg dat het COARM-rapport inzicht kan bieden in de relatieve omvang van de Belgische vergunde wapenexport in EU-perspectief.

Uit het meest recente COARM-rapport blijkt dat de EU-lidstaten in 2010 uitvoervergunningen ter waarde van 31,7 miljard euro uitreikten. De vijf belangrijkste wapenexporterende landen uit de Europese Unie zijn Frankrijk, Duitsland, Italië, het Verenigd Koninkrijk en Spanje. Met een totale waarde van 1 miljard euro staat België in 2010 op de achtste plaats op vlak van vergunde wapenexport (zie tabel 13 in bijlage).^{II} Specifiek voor de vergunde export van vuurwapens bevindt België zich in de top drie (na Duitsland en Oostenrijk).

Figuur 9: Aandeel van EU-lidstaten in totale waarde van vergunde uitvoer van militaire goederen (ML1-22), 2010

Zowel op vlak van omvang als aard verschilt de vergunde wapenexport vanuit België sterk naar gewest. Ten eerste is de vergunde wapenexport vanuit het Vlaams gewest beduidend kleiner dan deze vanuit het Waals gewest. Net zoals in de voorgaande jaren, bedroeg de waarde van de vergunde wapenexport vanuit Vlaanderen in 2010 (320,5 miljoen euro) minder dan de helft van de waarde van de vergunde wapenexport vanuit Wallonië (685,4 miljoen euro). Vergunde wapenexport vanuit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is traditioneel erg beperkt. Vergunde wapenexport door de Federale overheid betreft hoofdzakelijk de verkoop van overtollig materieel van het Belgisch leger. De waarde van deze export schommelt sterk van jaar tot jaar.

^I Eind december 2011 publiceerde COARM het dertiende jaarverslag dat betrekking heeft op de in 2010 vergunde wapenexport. Ook dit verslag bevat een aantal fouten. Zo stelden we onder meer vast dat een Vlaamse uitvoervergunning voor vuurwapens (ML1) bestemd voor Jordanië in het COARM-rapport ten onrechte werd geregistreerd als een uitvoervergunning.

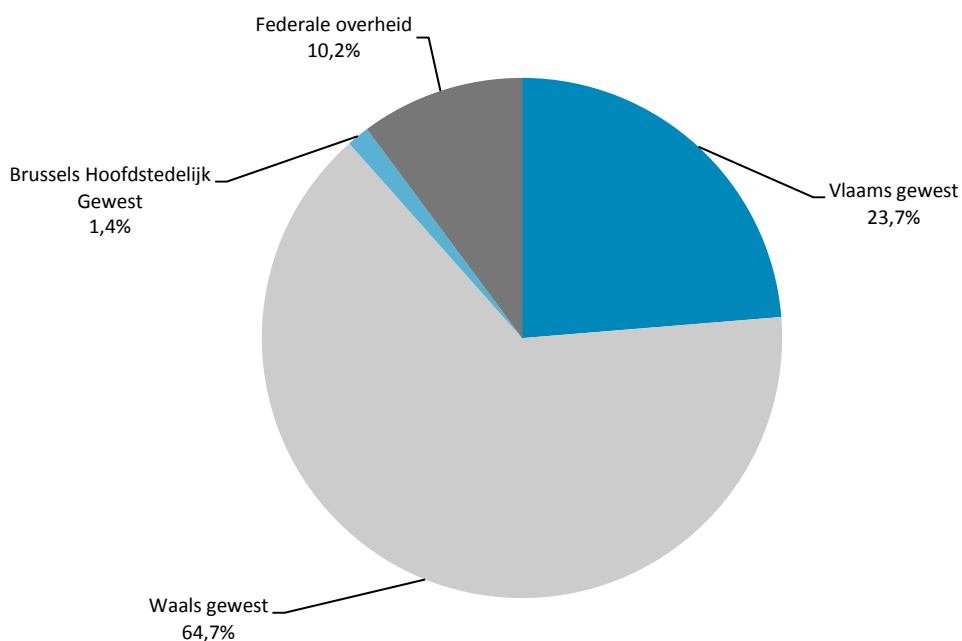
^{II} De waarde van de Belgische vergunde wapenexport in het COARM-rapport is een onderschatting van de werkelijke waarde van de uitvoervergunningen die werden uitgereikt door de drie Belgische gewesten en door de Federale overheid aangezien het COARM-rapport enkel betrekking heeft op materieel dat opgelijst staat in de Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen. Vooral in Vlaanderen worden echter ook vergunningen uitgereikt voor de export van goederen die niet op deze EU-lijst staan, maar wel vergunningsplichtig zijn (voornamelijk visualisatieschermen).

In de periode 2005-2010 bedroeg het aandeel van het Vlaams gewest 24% van de totale Belgische vergunde wapenexport, vergeleken met 65% van het Waals gewest, 10% van de Federale overheid, en slechts 1% van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie figuur 10).

Tabel 2: Vergelijking van de waarde van goedgekeurde uitvoervergunningen (in miljoen euro) van de drie gewesten en het federale niveau, 2005 – 2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vlaanderen	155,5	199,6	270,3	240,0	282,2	320,5
Wallonië	446,0	760,4	621,0	688,6	805,2	685,4
Brussel	10,2	25,8	8,9	1,4	5,3	35,2
Federaal	36,7	27,5	99,8	264,5	150,3	50,1
Totaal	648,4	1013,3	1.000,0	1.194,5	1.243,1	1.091,3

Figuur 10: Aandeel in de waarde van vergunde wapenexport van de drie gewesten en het federale niveau, 2005 – 2010

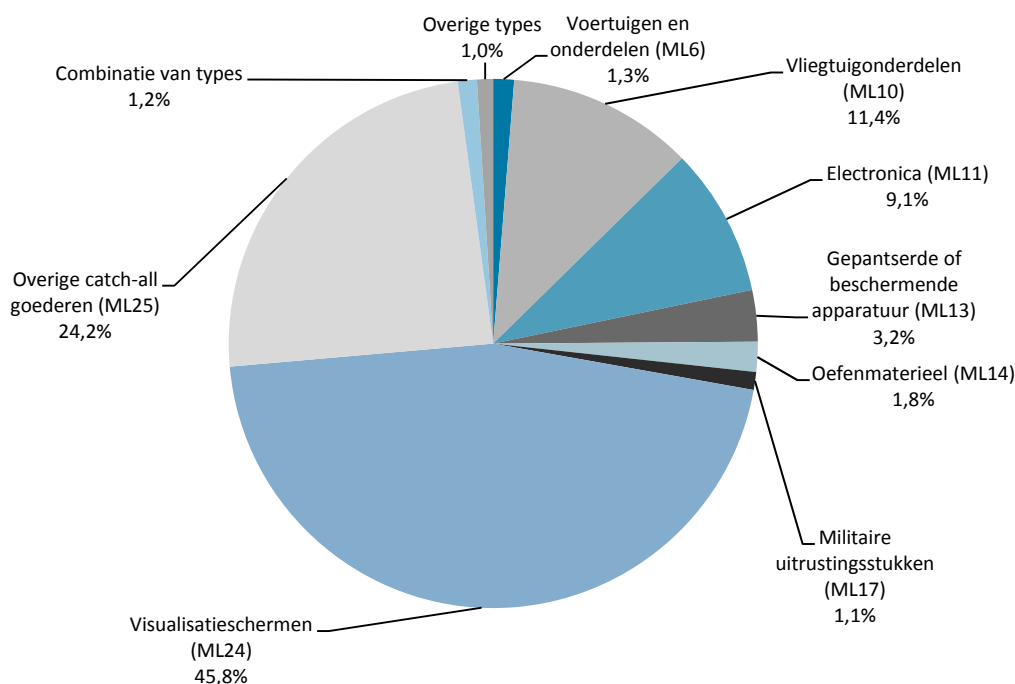

Ook de aard van de geëxporteerde militaire goederen verschilt sterk. Terwijl de export vanuit Vlaanderen hoofdzakelijk bestaat uit componenten voor grotere wapensystemen (vlieg-, voer- en vaartuigen) die bestemd zijn voor Europese en Amerikaanse bedrijven, bestaat de export uit Wallonië in belangrijke mate uit volledig afgewerkte wapensystemen zoals vuurwapens en munitie. De erg beperkte export vanuit Brussel heeft in hoofdzaak betrekking op vliegtuigonderdelen en vuurwapens. De export die wordt goedgekeurd door de Federale overheid bestaat uit overtollig legermaterieel van de Belgische krijgsmacht, bijvoorbeeld de verkoop van F-16 vliegtuigen en M113-voertuigen aan Jordanië.

4.3 Aard van de vergunde uitvoer

De aard van de vergunde wapenexport uit Vlaanderen verschilt in 2011 opvallend ten opzichte van de voorgaande jaren. De hoge waarde van de voorgaande jaren was hoofdzakelijk het gevolg van de toegenomen export van een beperkt aantal producten, meer bepaald elektronica (ML11.a), voertuigen en voertuigonderdelen (ML6.a) en oefenmaterieel (ML14). De vergunde export van deze drie types van producten is in 2011 voor een groot deel weggefallen. Terwijl deze drie types van producten in 2010 met 155,7 miljoen euro samen instonden voor bijna de helft (49%) van de totale waarde van de vergunde wapenexport, bedroeg dit aandeel in 2011 slechts 12% (24,5 miljoen euro).¹ Ook de vergunde export van een aantal andere types van militaire goederen kende een beduidend lagere waarde dan in voorgaande jaren, bijvoorbeeld beeldvormingsapparatuur (ML15). Enkel de waarde van de vergunde wapenexport van visualisatieschermen (ML24) is relatief stabiel gebleven en vertegenwoordigt bijna de helft van de totale waarde van de Vlaamse vergunde wapenexport. Opvallend is ook de sterk toegenomen waarde van de vergunde export van onderdelen van luchtvaarttuigen, vooral als gevolg van de nieuwe export van (onderdelen van) onbemande luchtvaarttuigen (ML10.c).

Figuur 11: Aandeel van de vergunde uitvoer per type militair materieel (in waarde), 2011

¹ Het aandeel in 2011 stijgt naar 23% indien ook de vergunningen voor de export van elektronica op basis van de catch-all clause worden meegeteld (zie 4.3.2)

4.3.1 Visualisatieschermen (ML24)

Bijna de helft van de waarde van de vergunde wapenexport in 2011 heeft betrekking op de export van visualisatieschermen. Voor die producten werden het afgelopen jaar 133 vergunningen met een gezamenlijke waarde van 92,0 miljoen euro uitgereikt. Deze vergunningen hebben betrekking op export naar een twintigtal landen wereldwijd. Het belangrijkste bestemmingsland in termen van waarde is duidelijk de Verenigde Staten (41,4 miljoen euro), gevolgd door Singapore (12,4 miljoen euro), het Verenigd Koninkrijk (7,6 miljoen euro), Frankrijk (6,9 miljoen euro) en Spanje (4,4 miljoen euro). Deze schermen zijn vrijwel steeds in eerste instantie bestemd voor de buitenlandse (defensiegerelateerde) industrie. Bij meer dan de helft van de vergunningen wordt ook de uiteindelijke eindgebruiker (doorgaans een krijgsmacht) vermeld. In termen van waarde is de uiteindelijke eindgebruiker voor 72% van de vergunde export van visualisatieschermen echter niet gekend.

4.3.2 Overige catch-all goederen

Een groot deel van de export van visualisatieschermen vanuit Vlaanderen is vergunningsplichtig op basis van de catch-all clause van het KB buitenlandse wapenhandel. Behalve voor deze schermen werden in 2011 ook 80 vergunningen uitgereikt voor de export van een aantal andere 'vrije' goederen op basis van de catch-all clause. Deze vergunningen hebben betrekking op goederen met een gezamenlijke waarde van 48,7 miljoen euro en staan hiermee in voor bijna een kwart (24%) van de waarde van de vergunde wapenexport in 2011. Het betreft vergunningen voor verschillende types van producten.

In 2011 werd op basis van de catch-all clause voor een opvallend hoge waarde vergunningen uitgereikt voor de export van *elektronica* (ML25.i – 22,3 miljoen euro). Deze elektronica is in hoofdzaak bestemd voor de industrie in de Verenigde Staten, maar ook voor de defensiegerelateerde industrie in Duitsland en Turkije, de defensiegerelateerde industrie in Japan (met als eindgebruiker de krijgsmacht) en de krijgsmachten in Ecuador en India.

Net als de voorgaande jaren werden tientallen vergunningen uitgereikt voor de export van *luchthavenverlichting en -afbakening* (ML25.a – 5,3 miljoen euro) op basis van de catch-all clause. Deze producten zijn bestemd voor gebruik – doorgaans door een krijgsmacht (eventueel via de industrie) – in Afghanistan, Duitsland, Estland, Gibraltar, Ierland, Italië, Kenia, Nieuw-Zeeland, Pakistan, Slovenië, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Verder werden opvallend veel vergunningen uitgereikt voor de export van *software en/of hardware* (25.e – 8,9 miljoen euro). Deze producten zijn bestemd voor de krijgsmacht in Zuid-Korea en voor een internationale organisatie in Afghanistan, Duitsland, Griekenland, Italië, Kosovo, Noorwegen, Portugal, Spanje, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten.

In 2011 werd ook de export van *bouwmaterialen* (25.h – 6,4 miljoen euro) bestemd voor de industrie in het Verenigd Koninkrijk vergunningsplichtig gemaakt op basis van de catch-all clause omwille van het eindgebruik door het leger van het Verenigd Koninkrijk. Hetzelfde geldt voor de export van *onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaarttuigen* (25.g – 4,6 miljoen euro) bestemd voor de krijgsmacht van Bangladesh en de defensiegerelateerde industrie in Algerije.

Verder werden ook – voor een eerder beperkte waarde – vergunningen uitgereikt voor de export van *telecommunicatie* (ML25.c – 0,4 miljoen euro) bestemd voor de industrie in Maleisië (met als eindgebruiker de krijgsmacht) en bestemd voor een internationale organisatie in Duitsland en Italië; *vaar-, voer- en/of luchtvaarttuigen* (ML25.k – 0,2 miljoen euro) bestemd voor de krijgsmacht in Niger; en *projectietoestellen* (ML25.m – 0,5 miljoen euro) bestemd voor de Franse defensiegerelateerde industrie.

4.3.3 Vliegtuigonderdelen (ML10)

In 2011 werden 12 vergunningen uitgereikt voor onderdelen van militaire vliegtuigen (ML10). Deze vergunningen hebben een gezamenlijke waarde van 22,9 miljoen euro en vertegenwoordigen hiermee 11% van de totale waarde van vergunde wapenexport vanuit Vlaanderen. Net als de voorgaande jaren betreft het in belangrijke mate de export van vliegtuigonderdelen in het kader van de participatie van de Vlaamse industrie aan het A400M-project van Airbus¹⁷ (ML10.b – 14,7 miljoen euro). Het betreft export naar de (defensiegerelateerde) industrie in Frankrijk en Duitsland.

Opvallend in 2011 waren de twee uitgereikte vergunningen voor de export van onbemande luchtvaarttuigen, aanverwante apparatuur en/of onderdelen (ML10.c – 7,4 miljoen euro). Dit is de eerste keer dat vergunningen voor dit type van producten worden goedgekeurd in Vlaanderen. Deze producten zijn bestemd voor de industrie in de Verenigde Arabische Emiraten en hebben als eindgebruiker de krijgsmacht.

Verder werden ook vergunningen uitgereikt voor de export van onderdelen van gevechtsvliegtuigen (ML10.a – 0,4 miljoen euro) bestemd voor de defensiegerelateerde industrie in het Verenigd Koninkrijk en onderdelen van vliegtuigmotoren (ML10.d – 0,3 miljoen euro) bestemd voor de defensiegerelateerde industrie in Frankrijk, de defensiegerelateerde industrie in het Verenigd Koninkrijk en de industrie in Turkije (met als eindgebruiker de industrie in Duitsland).

4.3.4 Elektronica (ML11)

Voor de export van militaire elektronica (ML11.a) werden vorig jaar 11 vergunningen uitgereikt met een gezamenlijke waarde van 18,3 miljoen euro. Hiermee staat dit type van goederen in voor bijna 10% van de totale waarde van vergunde wapenexport in 2011. Het betreft in hoofdzaak export naar Duitsland (18,2 miljoen euro). Er werden verder ook – voor een eerder beperkte waarde – twee exportvergunningen uitgereikt voor Frankrijk en een exportvergunning voor het Verenigd Koninkrijk. De militaire elektronica was steeds bestemd voor de defensiegerelateerde industrie. Voor geen enkele vergunning werd de uiteindelijke eindgebruiker van deze producten vermeld.

De export van militaire elektronica (ML11.a) lag in 2011 beduidend lager dan in voorgaande jaren. Zo bedroeg de waarde van de vergunde export van deze producten in 2010 nog 88,3 miljoen euro. In 2011 werd echter ook voor een opvallend hoge waarde vergunningen uitgereikt voor de export van elektronica op basis van de catch-all clause (ML25.i – 22,4 miljoen euro). De waarde van de vergunde export van deze twee types van elektronica samen bedraagt in 2011 40,6 miljoen euro, wat in dezelfde grootteorde ligt als in 2009 (37,5 miljoen euro) en neerkomt op 20% van de totale waarde van de vergunde wapenexport in 2011.

4.3.5 Gepantserde of beschermende apparatuur (ML13)

In 2011 werden vier vergunningen uitgereikt voor de export van kogelvrije en/of beschermende kleding (ML13.d) met een gezamenlijke waarde van 6,3 miljoen euro. Het betreft export van deze producten naar de krijgsmacht van het Verenigd Koninkrijk (5,8 miljoen euro), de krijgsmacht van Frankrijk (0,5 miljoen euro) en voor een beperkte waarde naar een handelaar in Noorwegen (met als eindgebruiker de Noorse industrie).

4.3.6 Oefenmaterieel (ML14)

Voor de export van oefenmaterieel werden in 2011 in Vlaanderen 9 vergunningen uitgereikt. Het betreft speciaal militair oefenmaterieel of apparatuur voor het nabootsen van militaire scenario's, simulatoren speciaal ontworpen voor opleiding in het gebruik van vuurwapens of andere wapens die onder ML1 of ML2 vallen, en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren daarvoor. De export van dit oefenmaterieel is in 2011 bestemd voor ongeveer tien landen. De laatste gekende gebruikers van deze producten zijn de (defensiegerelateerde) industrie in Duitsland, Japan en het Verenigd Koninkrijk, en de krijgsmachten van Ecuador (via Braziliaanse industrie), India, Japan (via lokale industrie), Singapore (via lokale defensiegerelateerde industrie), de Verenigde Arabische Emiraten (via Zwitserse defensiegerelateerde industrie) en Zuid-Korea (via lokale industrie). De gezamenlijke waarde van de vergunde export van deze producten bedraagt 3,7 miljoen euro (1,8% van de totale waarde van de vergunde wapenexport). De waarde ligt hiermee beduidend lager dan in 2010 (24,4 miljoen euro).

4.3.7 Militaire voertuigen en onderdelen (ML6)

In deze categorie werden in 2011 19 vergunningen uitgereikt door de Vlaamse overheid. Eén vergunning werd uitgereikt voor de export van militaire voertuigen (bestemd voor de krijgsmacht van de Verenigde Staten). De overige 18 vergunningen hebben betrekking op de export van voertuigonderdelen bestemd voor de defensiegerelateerde industrie in Zweden (1,2 miljoen euro) en Finland (0,7 miljoen euro). Verder werden ook – voor eerder beperkte waarde – vergunningen uitgereikt voor de export van voertuigonderdelen naar Turkije, Zwitserland, Spanje, het Verenigd Koninkrijk, Italië en de Verenigde Staten. Deze onderdelen zijn hoofdzakelijk bestemd voor de defensiegerelateerde industrie. In de meerderheid van de vergunningen wordt ook de uiteindelijke eindgebruiker (krijgsmacht) vermeld.

4.3.8 Technologie (ML22)

Sinds 2010 worden in Vlaanderen ook vergunningen uitgereikt voor "*intangible technology transfer*". In 2011 werden 8 vergunningen – steeds een waarde van 0 euro – uitgereikt voor de export van technologie (ML22). Het betreft exportvergunningen voor specifieke informatie (in de vorm van technische gegevens of bijstand) die noodzakelijk is voor de ontwikkeling, productie of het gebruik van militaire goederen bestemd voor Frankrijk, Zwitserland, de Verenigde Staten (3x), Canada en Turkije (2x).

4.3.9 Overige defensieproducten

In 2011 werden in Vlaanderen verder ook – voor een eerder beperkte waarde – vergunningen uitgereikt voor de export van:

- revolvers (ML1.a) bestemd voor een particulier in Turkije
- wapenvizieren (ML1.d) naar krijgsmachten in Argentinië, Brazilië, Singapore, Slovenië en Zweden
- torpedo's en verwante uitrusting (ML4.a) bestemd voor de Duitse defensiegerelateerde industrie
- vuurgeleidingssystemen (ML5.a en ML5.b) voor de krijgsmacht van India (via de Indiase defensiegerelateerde industrie) en Roemenië (via de Israëlische defensiegerelateerde industrie)
- onderdelen van vaartuigen (ML9.a) en geruisloze kogellagers voor militair gebruik (ML9.g) bestemd voor de defensiegerelateerde industrie in het Verenigd Koninkrijk
- camera's (ML15.b) bestemd voor de Franse defensiegerelateerde industrie
- beeldversterkerapparatuur (ML15.c) bestemd voor Argentinië (krijgsmacht), Chili (overheid en krijgsmacht), Kroatië (overheid via defensiegerelateerde industrie), Litouwen (defensiegerelateerde industrie), Zweden (krijgsmacht)
- infrarood- en warmtebeeldapparatuur (ML15.d) bestemd voor de Duitse industrie
- mobiele reparatiewerkplaatsen voor onderhoud van militaire apparatuur (ML17.j) voor de krijgsmacht van India (via lokale defensiegerelateerde industrie)
- productieapparatuur voor militaire goederen (ML18.a) bestemd voor de Poolse industrie
- vuurwapens (ML23.a) bestemd voor een handelaar in Chili en particulieren in Georgië, Rusland, de Verenigde Staten en Zwitserland

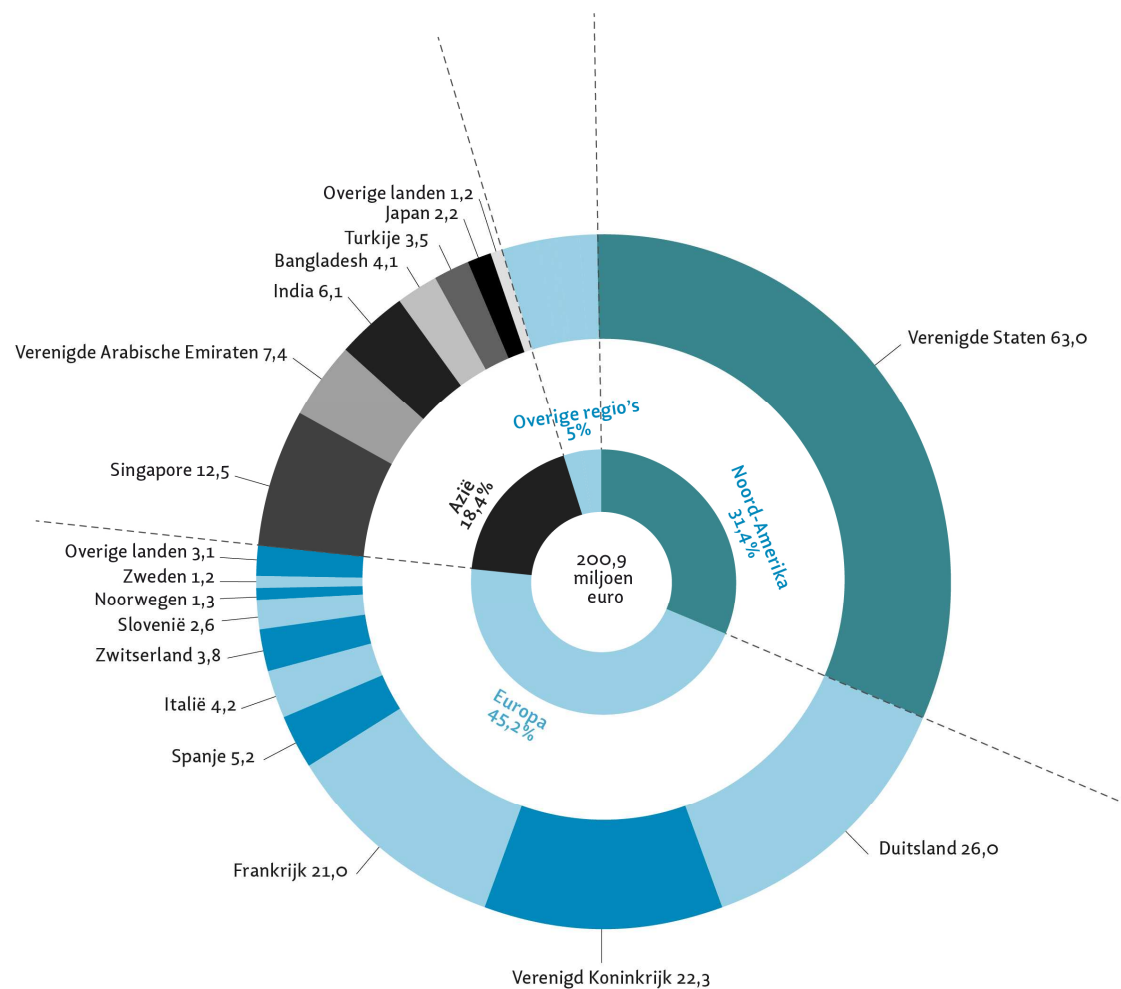
Samen hebben deze vergunningen een waarde van 6,5 miljoen euro.

4.4 Bestemming en laatst gerapporteerd gebruik van vergunde uitvoer

4.4.1 Bestemming van de vergunde export

De vergunde wapenexport vanuit Vlaanderen is in 2011 bestemd voor bijna 50 bestemmingslanden wereldwijd. Deze export is voornamelijk bestemd voor Europese landen (45%) en de Verenigde Staten (31%). Ook Azië (18%) is een belangrijk afzetgebied van Vlaams militair materieel. Vlaamse wapenexport naar landen uit Afrika (2,5%), Zuid-Amerika (2,0%) en Oceanië (0,5%) is vrij beperkt (zie figuur 12).

Figuur 12: Belangrijkste regio's en landen van bestemming (in miljoen euro)¹

De vergunde wapenexport naar **Europese bestemmingslanden** bedraagt 90,7 miljoen euro in 2011 en vertegenwoordigt bijna de helft van de totale waarde van de vergunde Vlaamse wapenexport. Deze vergunde export is – zoals in de voorgaande jaren – hoofdzakelijk bestemd voor EU-lidstaten (84,8 miljoen euro), maar ook Zwitserland en Noorwegen ontvangen voor een aanzienlijk bedrag militair materieel uit Vlaanderen. De vergunde wapenexport naar Europese bestemmingslanden bestaat uit een vrij breed gamma aan defensieproducten. Het betreft in termen van waarde echter vooral de export van visualisatieschermen (ML24), militaire elektronica (ML11.a), vliegtuigonderdelen (ML10), kogelvrije en/of beschermende kleding (ML13.d) en producten waarvan de export vergunningsplichtig is op basis van de catch-all clause (ML25). Deze producten – vaak componenten die worden geïntegreerd in grotere wapensystemen – zijn hoofdzakelijk bestemd voor de (defensiegerelateerde) industrie (81%). De vijf belangrijkste bestemmingslanden zijn Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Spanje en Italië. Niet toevallig ook de Europese landen met de belangrijkste defensie-industrie en de grootste wapenexport.¹⁸ Bij een deel van de vergunning voor wapenexport naar de (defensiegerelateerde) industrie in Europese bestemmingslanden wordt ook de uiteindelijke eindgebruiker vermeld. Deze eindgebruiker bevindt zich niet noodzakelijk in Europa, maar ook bijvoorbeeld in de Verenigde Arabische Emiraten, Zuid-

¹ Voor het exacte aantal en waarde van de uitgereikte uitvoervergunningen per land van bestemming, zie tabel 13 in bijlage

Korea of de Verenigde Staten. Een klein deel van de Vlaamse vergunde wapenexport in 2011 was niet initieel bestemd voor de Europese (defensiegerelateerde) industrie, maar werd rechtstreeks geleverd aan een Europese krijgsmacht of aan een internationale organisatie die aanwezig is in een Europees land.

De vergunde wapenexport naar **Noord-Amerika** (63,0 miljoen euro) heeft hoofdzakelijk betrekking op export bestemd voor de Verenigde Staten. Deze export bestaat vooral uit visualisatieschermen (ML24) en elektronica die onder de catch-all clausule valt (ML25.i) en is vrijwel steeds bestemd voor de (defensiegerelateerde) industrie in het land. Slechts in een beperkt aantal gevallen wordt ook de uiteindelijke eindgebruiker vermeld (waarvan eenmaal de Braziliaanse krijgsmacht). Naast de export naar de Verenigde Staten werd in 2011 verder ook een vergunning uitgereikt voor de export (ML22) van technologie bestemd voor de industrie in Canada.

De vergunde wapenexport naar bestemmingen in **Azië** bedraagt in 2011 37,0 miljoen euro en vertegenwoordigt hiermee 18% van de totale waarde van de vergunde Vlaamse wapenexport. Deze export is vooral bestemd voor bestemmingen in Singapore, de Verenigde Arabische Emiraten, India, Bangladesh, Turkije en Japan. Ook de voorbije jaren werden voor deze bestemmingslanden voor een relatief hoge waarde exportvergunningen uitgereikt. De exportvergunningen uit 2011 hebben in belangrijke mate betrekking op visualisatieschermen (ML24 – Singapore, India, Japan en Turkije), maar ook op (onderdelen voor) onbemande luchtvaarttuigen (ML10.c – Verenigde Arabische Emiraten) en op onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en/of luchtvaarttuigen (25.g – Bangladesh). Verder werden ook vergunningen uitgereikt voor de export van onder andere mobiele reparatiewerkplaatsen voor onderhoud van militaire apparatuur (ML17.j), software en/of hardware (25.e), oefenmateriaal (ML14), vuurgeleidingssystemen (ML5), voertuigonderdelen (ML6.a) en luchthavenverlichting en –afbakening (ML25.a). Hoewel de overgrote meerderheid van de vergunningen voor wapenexport naar Aziatische bestemmingslanden betrekking heeft op export naar de (defensiegerelateerde) industrie, is de uiteindelijke eindgebruiker in driekwart van de vergunningen gekend.

Voor wapenexport naar **Afrika** worden jaarlijks slechts een beperkt aantal vergunningen uitgereikt door de Vlaamse overheid. In 2011 waren dit 5 vergunningen met een gezamenlijke waarde van 5,1 miljoen euro. Zuid-Afrika is het belangrijkste Afrikaanse bestemmingsland: in 2011 betreft het een vergunning voor visualisatieschermen bestemd voor de defensiegerelateerde industrie en een vergunning voor vuurwapens, munitie en wapenvizieren bestemd voor particulier. Andere Afrikaanse bestemmingslanden in 2011 zijn Kenia (luchthavenverlichting en –afbakening bestemd voor de industrie met de krijgsmacht van Kenia als eindgebruiker), Algerije (onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en/of luchtvaarttuigen bestemd voor defensiegerelateerde industrie) en Niger (vaar-, voer- en/of luchtvaarttuigen bestemd voor krijgsmacht).

De vergunde wapenexport bestemd voor landen in **Zuid-Amerika** bedraagt 4,0 miljoen euro in 2011 en is bestemd voor Brazilië, Ecuador, Argentinië, Peru en Chili. Deze export betreft hoofdzakelijk visualisatieschermen (ML24), elektronica (ML25.i), beeldversterkerapparatuur (ML15.c), oefenmaterieel (ML14) en wapenvizieren (ML1.d). Het betreft doorgaans rechtstreekse leveringen aan de krijgsmacht of andere eindgebruikers in deze landen. Enkel de export naar Brazilië was in 2011 bij een aantal vergunningen in eerste instantie bestemd voor de (defensiegerelateerde) industrie. De uiteindelijke eindgebruiker werd in deze vergunningen meestal wel vermeld.

De vergunde wapenexport naar **Oceanië** bedraagt 1,0 miljoen euro en is zowel bestemd voor Australië (visualisatieschermen bestemd voor defensiegerelateerde industrie en met eindgebruiker

de krijgsmacht) als Nieuw-Zeeland (luchthavenverlichting en –afbakening bestemd voor krijgsmacht).

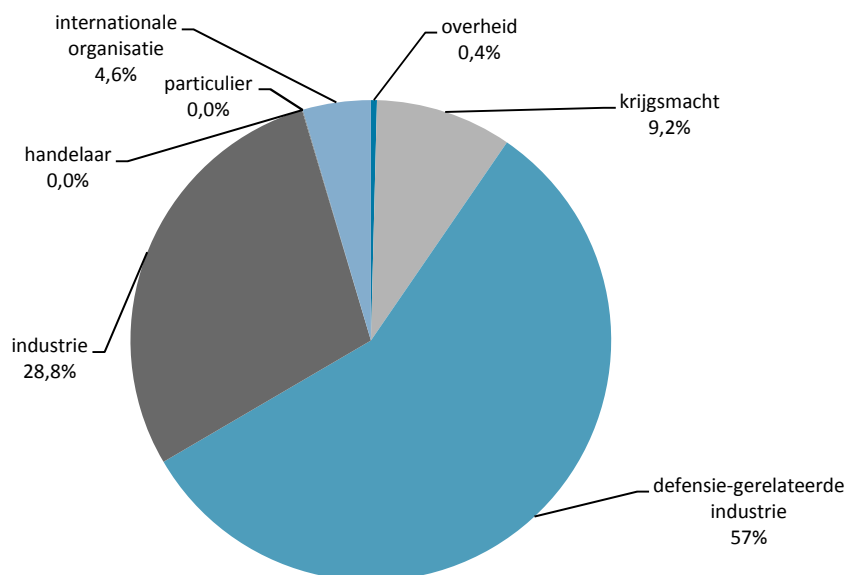
4.4.2 Laatst gerapporteerde gebruikers van de vergunde export

In haar halfjaarlijkse verslagen aan het Vlaams Parlement deelt de Vlaamse regering sinds midden-2007 voor elke uitgereikte en geweigerde vergunningsaanvraag systematisch het type bestemming mee. Hierbij worden acht types van bestemming onderscheiden:

1. overheid
2. krijgsmacht
3. defensiegerelateerde industrie
4. industrie
5. handelaar
6. particulier
7. internationale organisatie
8. andere

De Vlaamse regering definieert de “bestemming” als “*de persoon, het bedrijf of de instantie die de goederen na verzending vanuit België in ontvangst neemt*”. Uit onze analyses blijkt dat de Vlaamse defensiegerelateerde industrie in haar export sterk gericht is op andere bedrijven: ongeveer driekwart van de vergunningen die werden uitgereikt in 2011 hebben betrekking op export die bestemd is voor de (defensiegerelateerde) industrie. In termen van waarde betreft het zelfs 86% van de Vlaamse vergunde wapenexport in 2011 en is minder dan 10% van de export rechtstreeks bestemd voor een buitenlandse krijgsmacht (zie figuur X).

Figuur 13: Aandeel van de vergunde export per type bestemming, 2011

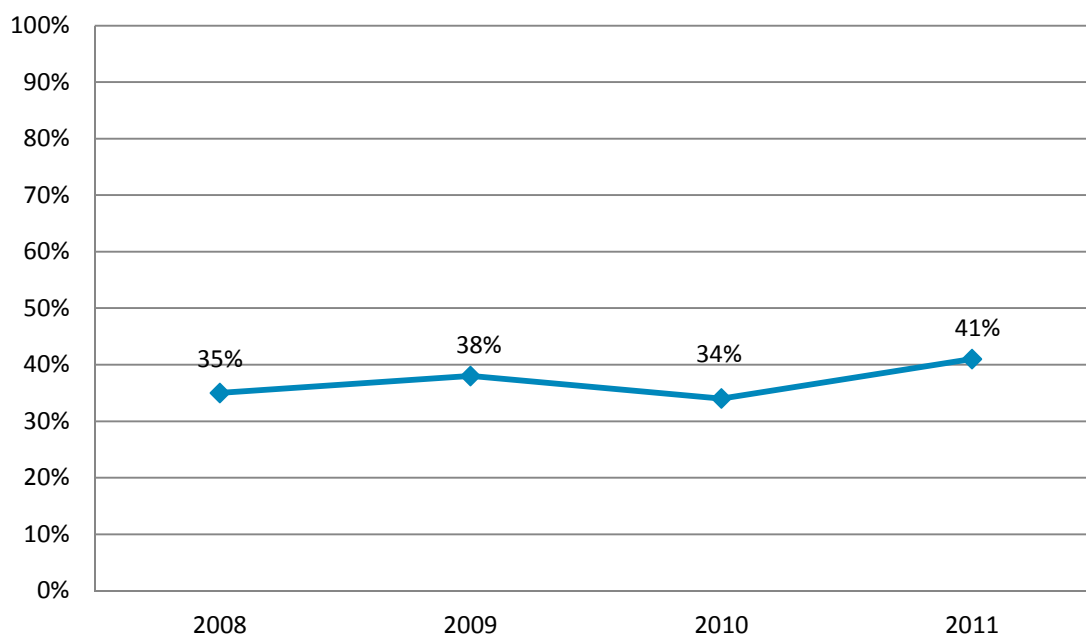

De bestemming die wordt opgegeven in de vergunningen is echter niet noodzakelijk ook de eindgebruiker van de producten. In de verslagen van de Vlaamse overheid wordt, naast het type

bestemming, bij een deel van de vergunningen ook het type van de eindgebruiker vermeld.¹ Bijvoorbeeld wanneer de producten initieel bestemd zijn voor een buitenlands defensiebedrijf dat de producten integreert in een groter wapensysteem en dit wapensysteem daarna doorverkoopt aan een krijgsmacht. In dit geval is de bestemming “defensiegerelateerde industrie” en de eindgebruiker “krijgsmacht”.

In ongeveer 40% van de exportvergunningen die in 2011 werden uitgereikt, staat niet enkel het type bestemming vermeld, maar ook het type eindgebruiker. Dit is ongeveer hetzelfde als in voorgaande jaren (zie figuur X). Wanneer zowel een bestemming als een (verschillende) eindgebruiker wordt vermeld, bevindt deze eindgebruiker zich meestal in het land van bestemming. Het betreft doorgaans export vanuit Vlaanderen bestemd voor (defensiegerelateerde) industrie in land X met als opgegeven eindgebruiker de krijgsmacht of een andere overheidsdienst van land X. In een eerder beperkt aantal vergunningen bevindt de opgegeven eindgebruiker zich in een derde land, bijvoorbeeld de export van visualisatieschermen bestemd voor de Spaanse defensiegerelateerde industrie met als eindgebruiker de Braziliaanse krijgsmacht.

Figuur 14: Percentage van aantal exportvergunningen met vermelding van eindgebruiker, 2008-2011

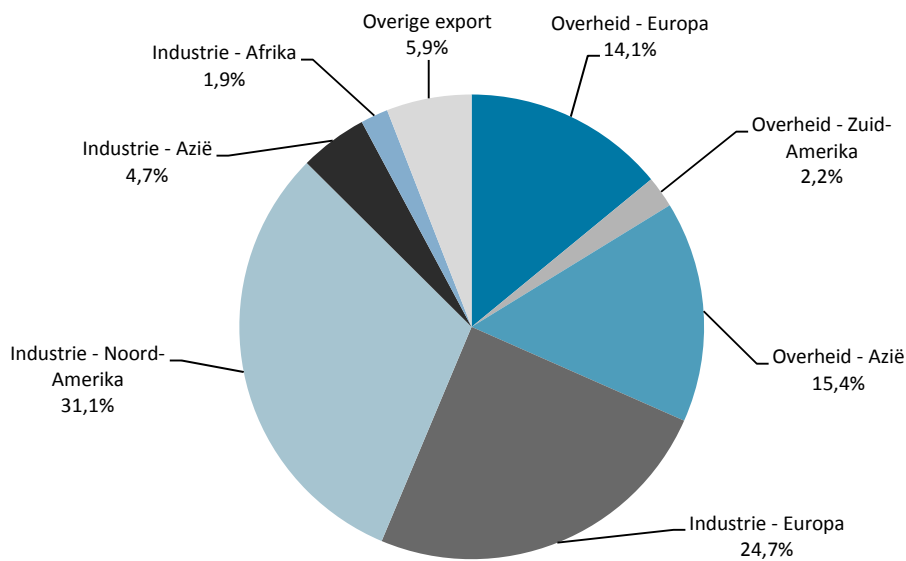

Om mogelijke verwarring tussen bestemming en eindgebruiker te vermijden, verwijzen we in de volgende analyses in deze sectie naar de “laatst gerapporteerde gebruiker” van de defensieproducten waarvoor in Vlaanderen exportvergunningen werden aangevraagd. Met de “laatst gerapporteerde gebruiker” bedoelen we de persoon, organisatie of instantie die de Vlaamse overheid in haar periodieke verslagen aangeeft als laatste gebruiker van de goederen waarvoor een vergunning wordt aangevraagd. Concreet betekent dit dat in de gevallen waarin een eindgebruiker wordt vermeld, de laatste gerapporteerde gebruiker de eindgebruiker is. In alle andere gevallen is de bestemming de laatste gerapporteerde gebruiker.

¹ Hierbij worden dezelfde acht types onderscheiden als bij de bestemming.

Onze analyses tonen aan dat de Amerikaanse industrie (31%) en de Europese industrie (25%) de belangrijkste laatst gerapporteerde gebruikers van de Vlaamse vergunde wapenexport van 2011 zijn. De industrie in de overige regio's is een minder belangrijke afzetmarkt van Vlaamse defensiegerelateerde producten. Naast de Amerikaanse en Europese industrie worden ook de overheidsdiensten van Aziatische landen (15%) – vooral krijgsmachten van Verenigde Arabische Emiraten, Singapore, India en Bangladesh – en overheidsdiensten van Europese landen (14%) – vooral krijgsmachten van EU-lidstaten – in de vergunningen vaak vermeld als laatste gebruikers van de geëxporteerde Vlaamse defensieproducten (zie figuur 15).

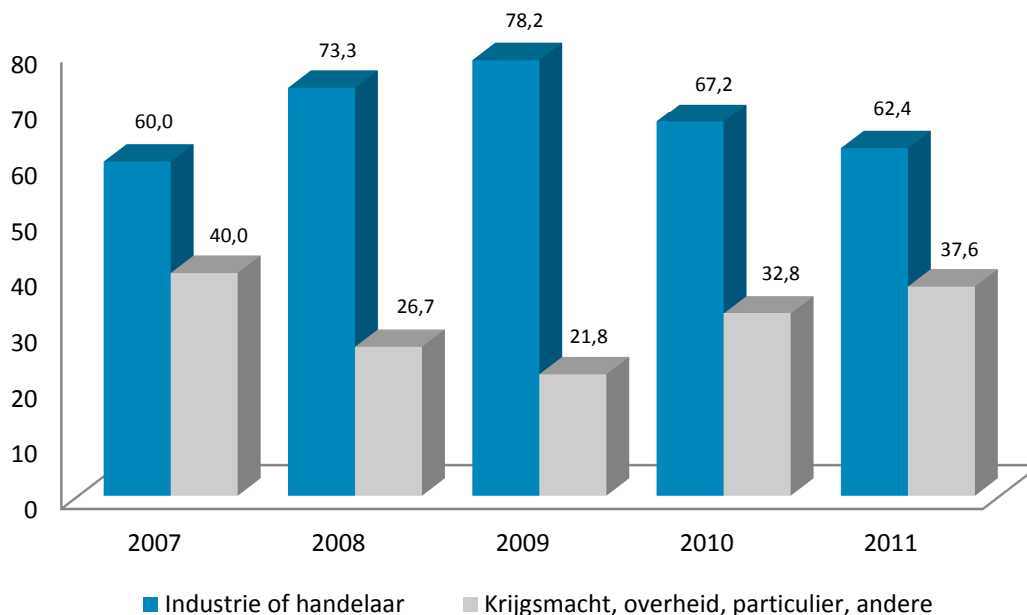
Figuur 15: Aandeel van de vergunde wapenexport per type laatst gerapporteerde gebruiker per regio (in waarde), 2011

4.4.3 Gekend en ongekend eindgebruik

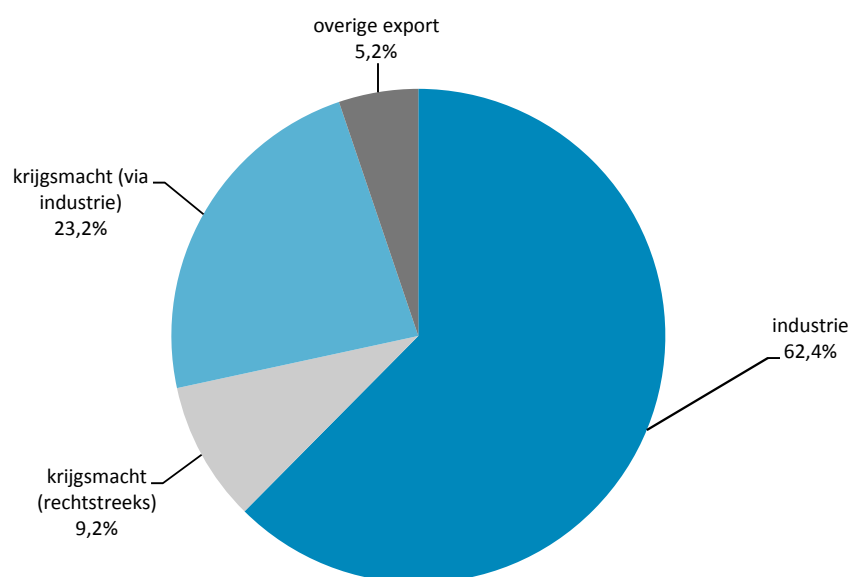
Uit onze analyses blijkt verder dat – in termen van waarde – 62% van de Vlaamse vergunde wapenexport in 2011 als laatst gerapporteerde gebruiker een ander bedrijf (industrie of handelaar) heeft. Dit ligt in lijn met de cijfers van voorgaande jaren (zie figuur X). Dit betekent dat bij bijna tweederde van de vergunde wapenexport de uiteindelijke eindgebruiker niet gekend is en niet opgenomen wordt in de vergunningsprocedure. De Vlaamse overheid draagt dan de beslissing en de verantwoordelijkheid met betrekking tot de eventuele wederuitvoer en het uiteindelijke eindgebruik van de Vlaamse producten over aan de overheid van het initieel bestemmingsland, ook al hanteert deze overheid een sterk verschillend exportcontrolebeleid.¹⁹

Figuur 16: Aandeel van vergunde wapenexport per type van laatst gerapporteerde gebruiker (in waarde), 2007-2011

Een derde van de vergunde wapenexport heeft als laatst gerapporteerde gebruiker een buitenlandse krijgsmacht. Het betreft vooral Vlaamse defensieproducten die via export naar een buitenlands bedrijf bij deze krijgsmachten terechtkomen. Rechtstreekse leveringen aan een buitenlandse krijgsmacht komen beduidend minder vaak voor (zie figuur X).

Figuur 17: Aandeel van de vergunde wapenexport per type laatst gerapporteerde gebruiker (in waarde), 2011

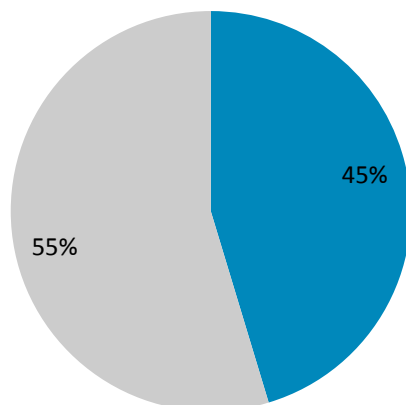
Voorgaande analyses hebben aangetoond dat het kennen van het uiteindelijke eindgebruik sterk verschilt naargelang de aard van de defensieproducten: terwijl bij de export van voertuigonderdelen en beeldvormingapparatuur de uiteindelijke eindgebruiker meestal wel wordt opgenomen in de Vlaamse vergunningsprocedure, is dit bij de export van elektronica, visualisatieschermen en vliegtuigonderdelen beduidend minder het geval.²⁰

Nieuwe analyses tonen aan dat het kennen van het uiteindelijk eindgebruik ook sterk verschilt naar de regio van bestemming: terwijl de uiteindelijke eindgebruiker in Azië in driekwart van de vergunde wapenexport gekend is (namelijk een krijgsmacht, overheid, particulier of andere gekende persoon als laatst gerapporteerde gebruiker), is de uiteindelijke eindgebruiker bij de vergunde wapenexport naar Noord-Amerika voor 99% niet gekend tijdens de vergunningsprocedure. Dit betekent dat de Vlaamse overheid nauwelijks zicht heeft op wie de eindgebruiker is van Vlaamse defensieproducten die naar de Verenigde Staten worden geëxporteerd. De verantwoordelijkheid voor de verdere opvolging van het eindgebruik wordt overgedragen aan de Amerikaanse overheid. Bij de vergunde wapenexport naar Europese bestemmingslanden heeft iets meer dan de helft (55%) betrekking op export met de industrie (of in veel mindere mate een handelaar) als laatst gerapporteerde gebruiker en is de uiteindelijke eindgebruiker dus niet opgenomen in de Vlaamse vergunningsprocedure. Ook tussen de “kleinere” bestemmingsregio’s kunnen we trouwens opvallende verschillen in gekend uiteindelijk eindgebruiker vaststellen: terwijl voor Afrika driekwart van de export als laatst gerapporteerde gebruiker de industrie of handelaar heeft, is dit bij Zuid-Amerika minder dan 10%.

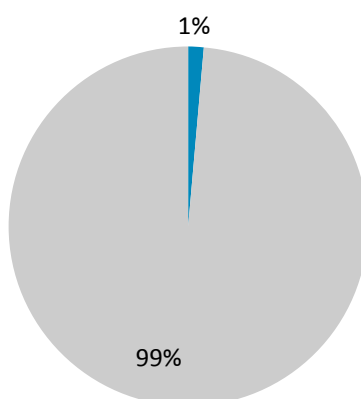
Figuur 18: Aandeel van het gekend en ongekend eindgebruik van vergunde wapenexport per regio, 2011

- gekend eindgebruik (krijgsmacht, overheid, particulier, andere)
- industrie/handelaar

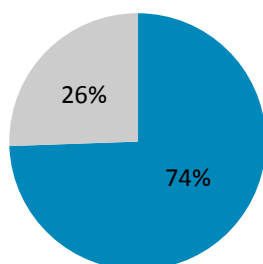
Europa

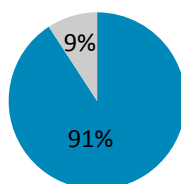
Noord-Amerika

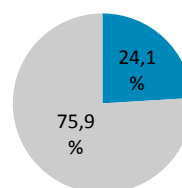
Azië

Latijns-Amerika

Afrika

4.4.4 Opmerkelijke landen van bestemming en eindgebruik

In voorliggend rapport worden elk jaar een aantal vergunningen nauwer onder de loep genomen op basis van hun land van bestemming en/of eindgebruik. Dit betekent echter niet noodzakelijk dat deze vergunningen in strijd zijn met de Belgische wet op de buitenlandse wapenhandel of de Europese gedragscode. De selectie van opmerkelijke landen van bestemming en eindgebruik is gebaseerd op een aantal resoluties van het Vlaams Parlement.

In juni 2005 nam de toenmalige Subcommissie Wapenhandel van het Vlaams Parlement eenparig een resolutie aan betreffende de steun aan een rechtvaardige vrede in Palestina en Israël. In deze resolutie vraagt het Vlaams Parlement aan de Vlaamse Regering om wapenexportlicenties naar Israël met de grootst mogelijke omzichtigheid te behandelen en de bevoegde commissie er systematisch over in te lichten.²¹ Wapenexport naar Israël ligt erg gevoelig in Vlaanderen. De Vlaamse Regering hanteert al een aantal jaar een beleid waarbij wapenexport naar Israël wordt geweigerd indien de eindgebruiker zich in Israël bevindt. Dit betekent dat de export van militair materieel naar de Israëlische defensiegerelateerde industrie doorgaans wordt toegelaten op voorwaarde dat de eindgebruiker zich in een derde land bevindt. Indien het militair materieel niet wordt wederuitgevoerd, bijvoorbeeld omdat het bestemd is voor het Israëlisch leger, dan worden de aanvragen in principe geweigerd. Dit beleid werd in 2009 als volgt verwoord door de toenmalige minister bevoegd voor controle op de buitenlandse wapenhandel: *“Sinds september 2006 komt het Vlaamse exportbeleid ten aanzien van Israël erop neer dat uit- of doorvoer van wapens of aanverwant materieel naar Israël wordt vergund, voor zover deze uit Israël wederuitgevoerd worden naar een derde land dat bij rechtstreekse vraag om een vergunning deze uitvoer of doorvoer in Vlaanderen vergund zou krijgen.”*²² In januari 2009 werd in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement een voorstel van resolutie betreffende de oorlog in Gaza aangenomen waarin het Vlaams Parlement de Vlaamse Regering vraagt *“haar beleid verder te zetten waarbij geen wapenexportvergunningen met als bestemming Israël worden uitgereikt”*.²³

Ten tweede werd op 16 februari 2011 door de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement een resolutie aangenomen betreffende de evoluties in het Midden-Oosten en de Maghreb. Deze resolutie kwam er naar aanleiding van de politieke onrust in verschillende landen van het Midden-Oosten en de Maghreb. In de resolutie vraagt het Vlaams Parlement aan de Vlaamse regering onder andere om *“het verlenen van vergunningen voor de export, import en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel van en naar de regio met de grootste omzichtigheid te behandelen en in overeenstemming met de vigerende wapenwetgeving”*.²⁴ In de Commissie Buitenlands Beleid van het Vlaams Parlement lichtte de minister-president op 25 oktober 2011 het huidige Vlaams wapenexportbeleid ten aanzien van landen in het Midden-Oosten en de Maghreb nader toe.²⁵ Hij verklaarde dat de bevoegde diensten de situatie in de landen van de Arabische wereld nauwgezet opvolgen en dat de export van militair materieel naar vier landen *“on hold”* staat (Jemen, Bahrein, Tunesië en Egypte). Dit betekent concreet dat momenteel geen vergunningen voor wapenexport naar deze landen worden uitgereikt of geweigerd door de Vlaamse overheid.¹ Het uitreiken van vergunningen voor wapenexport naar Libië (Council decision 2011/137/CFSP²⁶ en Council regulation No 204/2011²⁷) en Syrië (Council decision 2011/782/CFSP²⁸ en Council regulation No442/2011²⁹) is sowieso onmogelijk omwille van de Europese wapenembargo's op deze landen.

¹ Dit neemt niet weg dat in mei 2011 een vergunning voor de doorvoer van productiemateriaal voor militaire goederen vanuit Frankrijk naar Egypte werd geweigerd door de Vlaamse overheid (zie 4.5).

4.4.4.1 Vergunde wapenexport naar Israël

In 2011 werd één vergunning uitgereikt voor de wapenexport naar Israël. Het betreft de export van vuurleidingssystemen (ML5.b) met een waarde van 26.400 euro bestemd voor de defensiegerelateerde industrie in Israël en met als opgegeven eindgebruiker de krijgsmacht van Roemenië. Geen enkele vergunningsaanvraag voor wapenexport naar Israël werd het afgelopen jaar geweigerd.

Uit de officiële jaarverslagen van de Europese Raad-werkgroep voor wapenhandel (COARM) blijkt dat EU-lidstaten tussen 2008 en 2010 voor 389,6 miljoen euro aan vergunningen hebben uitgereikt voor wapenexport naar Israël. In deze periode werden 65 vergunningsaanvragen geweigerd (2,5% van alle aanvragen). Deze weigeringen vonden meestal plaats op basis van criterium 2 (eerbiediging van mensenrechten in land van eindbestemming), criterium 3 (interne situatie van het land van eindbestemming), criterium 4 (handhaving van vrede, veiligheid en stabiliteit in de regio) en criterium 7 (gevaar voor afwending of ongewenste wederuitvoer) van de Europese Gedragscode/Gemeenschappelijk Standpunt.

4.4.4.2 Vergunde wapenexport naar het Midden-Oosten en de Maghreb

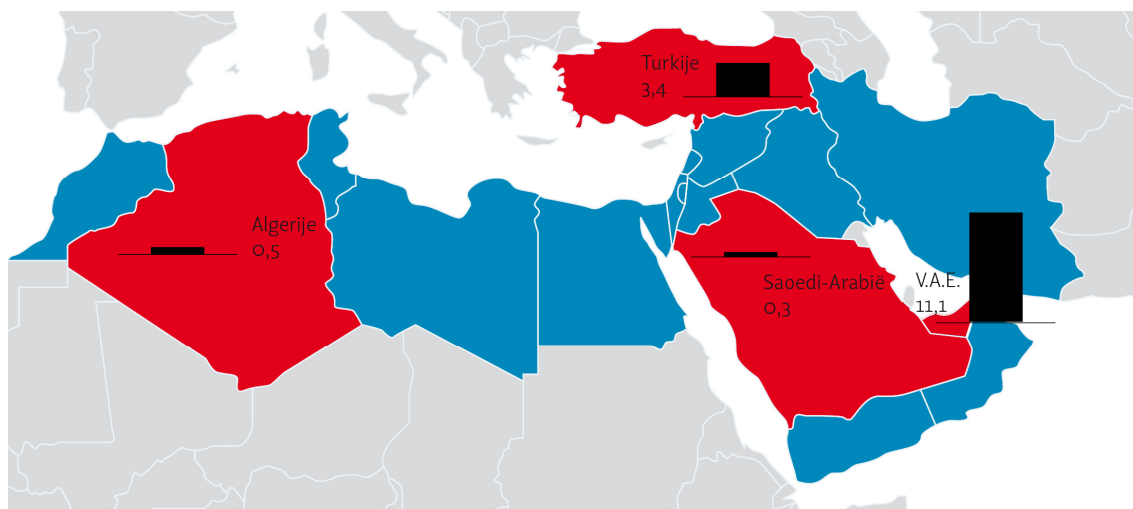
In 2011 werden 36 vergunningen met een gezamenlijke waarde van 15,5 miljoen euro uitgereikt voor de export van militair materieel met een laatst gerapporteerde gebruiker in het Midden-Oosten of de Maghreb. Sinds 2007 werden 151 vergunningen uitgereikt voor de export naar landen uit deze regio's. De totale waarde van de vergunde export sinds 2007 bedraagt ongeveer 76 miljoen euro.

Tabel 3: Aantal en waarde uitvoervergunningen met laatst gerapporteerde gebruiker in het Midden-Oosten en de Maghreb, 2007-2011

Jaar	Aantal	Waarde	% totale waarde vergunde wapenexport
2007	9	4.047.105,17	1,5%
2008	17	16.458.888,05	6,9%
2009	51	9.312.675,75	3,3%
2010	38	30.627.481,17	9,6%
2011	36	15.537.132,44	7,7%
Totaal	151	75.983.282,60	5,8%

De vergunde export naar het Midden-Oosten en de Maghreb bestaat in 2011 uit verschillende types van defensieproducten, maar – in termen van waarde – hoofdzakelijk uit onbemande luchtvaarttuigen (ML10.c), visualisatieschermen (ML24) en beeldversterkerapparatuur en warmtebeeldapparatuur (ML15). De vergunningen die in 2011 werden uitgereikt voor export naar deze regio's hebben betrekking op 4 landen: de Verenigde Arabische Emiraten (11,2 miljoen euro), Turkije (3,5 miljoen euro), Algerije (0,5 miljoen euro) en Saoedi-Arabië (0,4 miljoen euro).

Figuur 19: Laatst gerapporteerd gebruikers in het Midden-Oosten en de Maghreb van vergunde Vlaamse wapenexport, 2011

Het grootste deel van de vergunde wapenexport wordt rechtstreeks aan deze vier landen geleverd, maar een significant deel ervan verloopt echter ook via Europese defensiegerelateerde industrie (Spanje, Italië, Verenigd Koninkrijk en Zwitserland). Deze laatste leveringen hebben steeds betrekking op de export van visualisatieschermen (ML24) en oefenmaterieel (ML14).

We kunnen verwachten dat de reële export van Vlaamse defensieproducten die uiteindelijk in het Midden-Oosten of de Maghreb-landen terechtkomt beduidend groter is gezien de grote mate van ongekend eindgebruik van de vergunde wapenexport naar de overige Europese landen en de Verenigde Staten (zie 4.4.2). Uit de officiële jaarverslagen van de Europese Raad-werkgroep voor wapenhandel (COARM) blijkt dat EU-lidstaten tussen 2008 en 2010 voor 25,9 miljard euro aan vergunningen hebben uitgereikt voor wapenexport naar het Midden-Oosten en de Maghreb. In deze periode werden 183 exportvergunningen geweigerd, wat neerkomt op 1,1% van alle aanvragen voor een exportvergunning. De meest gebruikte weigeringsgrond is criterium 7 (gevaar voor afwending of ongewenste wederuitvoer) van de Europese Gedragscode/Gemeenschappelijk Standpunt, maar ook criterium 2 (eerbiediging van mensenrechten in land van eindbestemming), criterium 3 (interne situatie van het land van eindbestemming) en criterium 4 (handhaving van vrede, veiligheid en stabiliteit in de regio) werden veelvuldig ingeroepen om een exportvergunning te weigeren.

Tabel 4: Uitgereikte uitvoervergunningen, per land van laatst gerapporteerde gebruiker in het Midden-Oosten en de Maghreb, 2011

Bestemming	Eindgebruiker	Aard van goederen	Aantal	Bedrag
Algerije			2	508.791,00
Defensiegerelateerde industrie	-	Onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaarttuigen (ML25.g)	1	489.991,00
Defensiegerelateerde industrie (Italië)	Krijgsmacht (Algerije)	Visualisatieschermen (ML24)	1	18.800,00
Saoedi-Arabië			3	373.632,00
Defensiegerelateerde industrie (Spanje)	Krijgsmacht (Saoedi-Arabië)	Visualisatieschermen (ML24)	3	373.632,00
Turkije			24	3.481.777,01
Defensiegerelateerde industrie	Overheid	Beeldversterkerapparatuur (ML15.c), warmtebeeldapparatuur (ML15.d) en catch-all goederen (ML25)	1	1.934.327,00
Internationale organisatie	-	Software en hardware (ML25.e)	2	720.000,00
Defensiegerelateerde industrie	Krijgsmacht	Voertuigonderdelen (ML6.a)	3	244.904,94
Defensiegerelateerde industrie	Overheid	Visualisatieschermen (ML24)	5	208.711,30
Overheid	-	Visualisatieschermen (ML24)	2	107.000,00
Defensiegerelateerde industrie	-	Elektronica (ML25.i)	2	97.500,00
Defensiegerelateerde industrie	Krijgsmacht	Visualisatieschermen (ML24)	3	64.786,00
Industrie	Krijgsmacht	Luchthavenverlichting en -afbakening	1	50.239,32
Defensiegerelateerde industrie	-	Visualisatieschermen (ML24)	1	38.940,00
Defensiegerelateerde industrie (V.K.)	Krijgsmacht (Turkije)	Visualisatieschermen (ML24)	1	14.313,90
Particulier	-	Revolvers (ML1.a)	1	1.054,55
Defensiegerelateerde industrie	-	Technologie (ML22)	2	0,00
V.A.E.			7	11.172.932,43
Industrie	Krijgsmacht	Onbemande luchtvaarttuigen (ML10.c)	2	7.447.418,26
Defensiegerelateerde industrie (Zwitserland)	Krijgsmacht (V.A.E.)	Visualisatieschermen (ML24)	1	2.622.723,17
Defensiegerelateerde industrie (Zwitserland)	Krijgsmacht (V.A.E.)	Oefenmaterieel (ML14)	1	770.535,00
Defensiegerelateerde industrie (Spanje)	Krijgsmacht (V.A.E.)	Visualisatieschermen (ML24)	2	320.256,00
Defensiegerelateerde industrie (Italië)	Krijgsmacht (V.A.E.)	Visualisatieschermen (ML24)	1	12.000,00

4.5 Geweigerde vergunningsaanvragen

In 2011 werd geen enkele aanvraag voor een uitvoervergunning geweigerd door de Vlaamse overheid.

Tabel 5: Overzicht van aantal en totale waarde van geweigerde uitvoervergunningen, september 2003-2011

	Aantal	% totaal aantal	Waarde	% totale waarde
Sept 2003-04	8	2,2%	2.833.569,00	0,5%
2005	6	3,5%	1.204.271,21	0,8%
2006	5	2,7%	321.944,00	0,2%
2007	8	4,2%	5.665.414,45	2,0%
2008	2	0,8%	56.556,31	0,0%
2009	2	0,6%	2.922.530,00	1,0%
2010	2	0,7%	1.663.200,00	0,1%
2011	0	-	-	-

In tegenstelling tot de federale overheid¹, vermeldt de Vlaamse overheid in haar periodieke verslagen de achterliggende motivering voor haar weigeringen niet.

¹ Zo verwijst de federale overheid in haar halfjaarlijks verslag voor de tweede jaarhelft van 2011 bij de geweigerde exportvergunning van munitie (ML3) bestemd voor Thailand naar criterium 2 (eerbiediging van mensenrechten in land van eindbestemming), criterium 3 (interne situatie van het land van eindbestemming) en criterium 4 (handhaving van vrede, veiligheid en stabiliteit in de regio).

5 Doorvoer

Vlaanderen is door zijn centrale ligging en uitgebreide logistieke infrastructuur een belangrijk doorvoergebied voor allerhande industriële producten. Vooral de haven van Antwerpen is op dit vlak erg belangrijk, maar ook de havens van Gent en Zeebrugge kennen de laatste jaren een sterke groei.³⁰ Verder telt Vlaanderen, naast de nationale luchthaven in Zaventem, ook een aantal regionale luchthavens met (eerder beperkt) vrachtverkeer.

Via het Vlaams gewest worden niet enkel civiele producten, maar ook militaire goederen vanuit verschillende landen wereldwijd getransporteerd. Deze “doorvoer” is vergunningsplichtig indien bij dit transport sprake is van een overlading of wanneer een bewerking of andere handeling op de lading plaatsvindt. In geval van een ononderbroken doortocht (waarbij de goederen geen douanebestemming krijgen) vindt er douanetechnisch geen “doorvoer” plaats en is het transport dus niet vergunningsplichtig. Niet alle “doorvoer” is bovendien vergunningsplichtig in Vlaanderen. Bijvoorbeeld doorvoer tussen EU-lidstaten onderling, indien het land van herkomst of het land van bestemming het Groothertogdom Luxemburg is, of doorvoer vanuit of naar Nederland van goederen waarop geen handelsembargo van toepassing is.³¹ Bovendien is de doorvoer van militair materieel bestemd voor het officieel gebruik van de strijdkrachten van de NAVO en voor privégebruik door leden van deze strijdkrachten in functie of op officiële missie in één van de lidstaten van de NAVO niet vergunningsplichtig op basis van formulier 302 van de NAVO.³²

5.1 Evolutie van de vergunde doorvoer

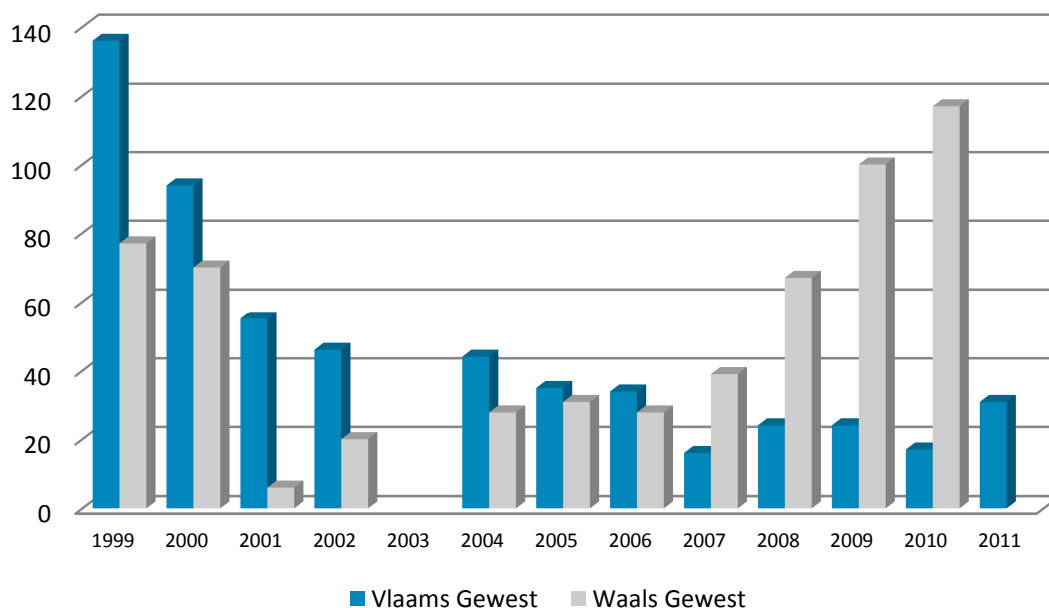
In 2011 werden 31 doorvoervergunningen, met een gezamenlijke waarde van 85,2 miljoen euro, uitgereikt in Vlaanderen. Dit zijn beduidend meer vergunningen dan de afgelopen jaren. De oorzaak van deze opmerkelijke stijging is niet gekend.

Ondanks de sterke stijging van het aantal doorvoervergunningen dat het Vlaams Gewest in 2011 uitreikte, blijft dit aantal erg laag vergeleken met de periode rond de eeuwwisseling^I en vergeleken met het sterk gestegen aantal doorvoervergunningen van het Waals Gewest (zie tabel X).^{II}

^I Voor een overzicht van het aantal en de waarde van de uitgereikte doorvoervergunningen, zie tabel 15 in bijlage

^{II} Uit het jaarverslag 2010 van de Waalse Gewestregering blijkt dat de sterke stijging van het aantal doorvoervergunningen in het Waals Gewest het gevolg is van de economische activiteiten van een Waals bedrijf dat in opdracht van een Amerikaans bedrijf handelt als distributiecentrum voor de Europese markt.

Figuur 20: Vergelijking van het aantal goedgekeurde doorvoervergunningen vanuit het Vlaams en het Waals Gewest¹, 1999 – 2010

5.2 Aard van de vergunde doorvoer

De Vlaamse doorvoervergunningen die werden uitgereikt hebben betrekking op verschillende types van militair materieel. De meeste vergunningen werden uitgereikt voor de doorvoer van (1) voertuigen, (2) vuurwapens en/of munitie, en (3) “zware” ontploffingsmechanismen en explosieven. In termen van waarde zijn vooral de vergunningen voor doorvoer van militaire vliegtuigen belangrijk (zie tabel 8). De militair goederen die via Vlaanderen worden doorgevoerd zijn vooral bestemd voor EU-lidstaten, Noord-Amerika (Verenigde Staten en Canada), Zuid-Amerika (Brazilië, Peru, Uruguay) en Sub-Sahara Afrika (Senegal, Sierra Leone en Zuid-Afrika). In tegenstelling tot de voorgaande jaren is de laatst gerapporteerde gebruiker van deze goederen meestal de (defensiegerelateerde) industrie (14x) in plaats van een krijgsmacht (8x). Opvallend is ook de vrij frequente doorvoer met als laatst gerapporteerde gebruiker een handelaar (6x). Het betreft hier steeds een handelaar in Frankrijk of Canada die vuurwapens ontvangt via Vlaanderen.

¹ De Vlaamse en Waalse cijfers voor de periode voor 1999-2003 hebben betrekking op respectievelijk (1) de aanvragen voor een federale doorvoervergunning vanuit het Vlaams Gewest en de Nederlandstalige aanvragen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en (2) de aanvragen voor een federale doorvoervergunning vanuit het Vlaams Gewest en de Franstalige aanvragen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Tabel 6: Uitgereikte doorvoervergunningen, per land van bestemming, 2011

Land van bestemming	Laatst gerapporteerde gebruiker	Aard van goederen	Land van herkomst	Bedrag
Australië	Defensiegerelateerde industrie	Militaire voertuigen (ML6.a)	Canada	603.280,00
Brazilië	Krijgsmacht	Militaire voertuigen en onderdelen (ML6.a)	Zwitserland	5.394.321,34
Brazilië	Industrie	Vaar-, voer- en luchtvaarttuigen (ML25.k)	Finland	307.785,00
Brazilië	“Andere” gebruiker	Militaire voertuigen en onderdelen (ML6.a)	Spanje	183.183,00
Canada	Handelaar	Geweren, karabijnen, pistolen, toebehoren en speciaal ontworpen onderdelen (ML1.a)	Zwitserland	80.300,00
Canada	Handelaar	Geweren	Spanje	76.733,78
Finland	Industrie	Vaar-, voer- en luchtvaarttuigen (ML25.k)	Brazilië	307.785,00
Frankrijk	Defensiegerelateerde industrie	Militaire vliegtuigen (10.b)	Verenigde Staten	21.141.898,87
Frankrijk	Handelaar	Geweren (ML1.a)	Verenigde Staten	1.200.000,00
Frankrijk	Handelaar	Karabijnen (ML1.a)	Verenigde Staten	193.600,00
Frankrijk	Handelaar	Karabijnen (ML1.a)	Verenigde Staten	128.100,00
Hongarije	Handelaar	Geweren (ML1.a)	Saoedi-Arabië	800,00
India	Krijgsmacht	Militaire vaartuigen	Frankrijk	2.474.100,00
Israël	Defensie-industrie Zwitserland	Militaire voertuigen en onderdelen (ML6.a)	Zwitserland	16.680,00
Marokko	Overheid	Militaire voertuigen (ML6.a)	Verenigde Staten	177.212,00
Nederland	Defensiegerelateerde industrie	Militaire voertuigen (ML6.a)	Spanje	170.000,00
Peru	Industrie	HMX en derivaten (ML8.a)	Zwitserland	138.438,71
Peru	Industrie	HMX en derivaten (ML8.a)	Zwitserland	97.907,62
Rusland	Industrie	Militaire elektronica (ML11)	Verenigd Koninkrijk	18.000,00
Senegal	Krijgsmacht	Munitie voor “zware” wapens (ML3.a)	Frankrijk	707.840,00
Sierra Leone	Internationale organisatie	Toebehoren en speciaal ontworpen onderdelen van vuurwapens (ML1.a)	Verenigd Koninkrijk	1.910,13
Spanje	Defensiegerelateerde industrie	Off-road voertuigen met ballistische bescherming (ML6.b)	Brazilië	106.689,00
Spanje	Defensiegerelateerde industrie	Militaire voertuigen (ML6.a)	Nederland	170.000,00
Uruguay	Krijgsmacht (via handelaar)	Munitie voor vuurwapens (ML3.a)	Duitsland	41.400,00
Verenigde Staten	Krijgsmacht	Technische veldapparatuur voor gebruik in een gevechtszone (ML17.d)	Frankrijk	29.932.303,50

Verenigde Staten	Defensiegerelateerde industrie	Militaire vliegtuigen (10.b)	Frankrijk	21.141.898,87
Verenigde Staten	Krijgsmacht (via defensiegerelateerde industrie)	Energetische materialen en aanverwante substanties (ML8)	Frankrijk	46.684,95
Verenigde Staten	Krijgsmacht (via defensiegerelateerde industrie)	Granaten en bijhorende apparatuur (ML4.a)	Bulgarije	158.928,60
Verenigde Staten	Krijgsmacht (via defensiegerelateerde industrie)	Granaten en bijhorende apparatuur (ML4.a)	Bulgarije	138.553,45
Zuid-Afrika	Defensiegerelateerde industrie	Munitie voor vuurwapens (ML3.a)	Noorwegen	13.011,44
Zuid-Afrika	Defensiegerelateerde industrie	Munitie voor “zware” wapens (ML3.a en militair oefenmaterieel (ML14)	Noorwegen	12.550,93

5.3 Geweigerde doorvoervergunningen

In 2011 werden drie aanvragen voor een doorvoervergunning geweigerd door de Vlaamse overheid.

Een eerste weigering heeft betrekking op de doorvoer (vanuit Turkije) van vijftig 9mm pistolen (ML1.a) ter waarde van 41.400 euro bestemd voor de opleidingseenheid van de politie van Gambia. Deze vergunningsaanvraag werd in april 2011 geweigerd omwille van de mensenrechtensituatie in het land en het risico dat deze pistolen zouden worden ingezet voor binnenlandse onderdrukking.³³

De tweede weigering heeft betrekking op de doorvoer naar Egypte vanuit Frankrijk van productieapparatuur voor munitie (ML18.a) ter waarde van 8.189.604 euro. Het betreft metaalpersen die moesten dienen voor de productie van munitieonderdelen voor grote kalibers die bestemd waren voor een defensiegerelateerd bedrijf in Egypte en met als potentiële eindgebruikers het Egyptisch leger en de interne veiligheidsdiensten. Deze vergunning werd in mei 2011 geweigerd omwille van de spanningen in het land. In 2010 werd bovendien een vrijwel identiek dossier geweigerd door een andere EU-lidstaat.³⁴

De derde weigering heeft betrekking op de doorvoer van Israël naar Honduras van geweren (ML1.a) ter waarde van 4.300.799,33 euro. Deze geweren waren bestemd voor de krijgsmacht van het land.

Ook in het verleden werd al een aantal doorvoervergunningen geweigerd. We kunnen vaststellen dat het aandeel geweigerde aanvragen in Vlaanderen beduidend hoger ligt bij doorvoervergunningen dan bij uitvoervergunningen. Dit is het gevolg van verschillen in aard van de producten en de (eind)bestemming ervan.

Tabel 7: Overzicht van aantal en totale waarde van geweigerde doorvoervergunningen, september 2003-2011

	Aantal	% totaal aantal	Waarde	% totale waarde
Sept 2003-04	2	3,6%	989.814,48	0,2%
2005	4	10,3%	5.254.336,45	20,2%
2006	3	8,1%	17.122.533,00	10,7%
2007	0	-	-	-
2008	3	11,1%	6.059.427,55	2,5%
2009	0	-	-	-
2010	0	-	-	-
2011	3	8,8%	12.531.803,33	12,8%

6 Conclusies

Invoer

In 2011 reikte de Vlaamse overheid 368 vergunningen uit voor de invoer van wapens. Deze vergunningen hebben een gezamenlijke waarde van 18,3 miljoen euro en de wapeninvoer heeft daarmee dezelfde grootteorde als in 2010. Slechts één vergunningsaanvraag werd geweigerd. Het betreft de aanvraag van een particulier voor de invoer van toebehoren en onderdelen van vuurwapens uit de Verenigde Staten ter waarde van 171 euro.

Wapeninvoervergunningen hebben in Vlaanderen hoofdzakelijk betrekking op twee soorten van producten: (1) vuurwapens en toebehoren, en (2) militaire voertuigen en onderdelen. Verder werden in 2011 ook in beperkte mate vergunningen uitgereikt voor de invoer van vuurgeleidingssystemen, militaire apparatuur voor de verspreiding van giftige stoffen, ordehandhavingsmateriaal en software en/of hardware.

De invoervergunningen voor voertuigen en onderdelen hebben een gezamenlijke waarde van 9,4 miljoen euro en hebben voornamelijk betrekking op voertuigen en voertuigonderdelen speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, maar ook in mindere mate op *all-terrain vehicles* die vervaardigd of voorzien zijn met materialen voor ballistische bescherming. Deze voertuigen en onderdelen zijn afkomstig uit Italië, de Verenigde Staten, Duitsland en Frankrijk. De vergunningen worden vooral aangevraagd door de Vlaamse industrie en in mindere mate ook door handelaars en particulieren. In één vergunning werd het Belgisch leger vermeld als eindgebruiker van de producten (voertuigonderdelen uit Italië).

De vergunningen voor vuurwapens en toebehoren hebben een gezamenlijke waarde van 7,8 miljoen euro en worden vooral door handelaars en particulieren aangevraagd. De waarde van de vergunde invoer van vuurwapens en toebehoren is met 11% gestegen ten opzichte van 2010. Deze stijging kan volledig worden toegeschreven aan de invoer van vuurwapens (vooral uit de Verenigde Staten en in mindere mate Zwitserland): vergeleken met 2010 verdubbelde de waarde van de vergunde invoer van vuurwapens tot 2,1 miljoen euro. De waarde van de vergunde invoer van munitie bleef met 4,2 miljoen euro vrij stabiel. De vergunningen voor vuurwapens en toebehoren kunnen bovendien in twee groepen worden verdeeld. Ongeveer twee derde van de vergunningen hebben betrekking op een beperkt aantal wapens en/of attributen (maximale waarde van 1.000 euro) en worden doorgaans aangevraagd door particulieren. Aan de andere kant van het spectrum worden ook vergunningen uitgereikt voor de invoer van grote hoeveelheden vuurwapens en munitie (met een waarde van verschillende tienduizenden euro). Deze vergunningen worden steeds door handelaars aangevraagd.

Uitvoer

In 2011 werden 308 vergunningen voor wapenexport uitgereikt in Vlaanderen. Geen enkele aanvraag voor een wapenexportvergunning werd geweigerd. Met een gezamenlijke waarde van 200,9 miljoen euro ligt de waarde van de vergunde wapenexport in 2011 beduidend lager dan in voorgaande jaren. De Vlaamse defensiegerelateerde industrie – die sterk gericht is op de Europese defensiegerelateerde industrie – lijkt hiermee de klappen te voelen van de economische crisis en

de daarmee gepaard gaande besparingen op defensie. We dienen wel te nuanceren: enerzijds is de Vlaamse defensiegerelateerde industrie door haar specifieke kenmerken erg gevoelig voor sterke schommeling en anderzijds rapporteert de Vlaamse overheid niet over alle uitgereikte vergunningen of over de reële wapenexport, wat het inschatten van evoluties en trends bemoeilijkt.

Net als in de vorige jaren werd voor een aanzienlijk bedrag vergunningen uitgereikt voor de export van visualisatieschermen (92 miljoen euro). Deze schermen met een militaire finaliteit worden naar een twintigtal bestemmingslanden wereldwijd geëxporteerd. Meestal zijn ze in eerste instantie bestemd voor de (defensiegerelateerde) industrie, vooral in de Verenigde Staten. De waarde van de vergunde wapenexport van visualisatieschermen is in 2011 relatief stabiel gebleven. Ook voor de export van vliegtuigonderdelen (22,9 miljoen euro) werden voor een groot bedrag vergunningen uitgereikt. Het betreft in belangrijke mate de export van vliegtuigonderdelen bestemd voor de Franse en Duitse defensiegerelateerde industrie in kader van de participatie aan het A400M-project, maar opvallend ook de export van onbemande luchtvaarttuigen, aanverwante apparatuur en/of onderdelen bestemd voor de industrie in de Verenigde Arabische Emiraten met de krijgsmacht van het land als eindgebruiker. Dit betekent dat de Vlaamse defensiegerelateerde industrie sinds vorig jaar participeert aan de bouw van *drones* voor militair gebruik.

Met uitzondering van de visualisatieschermen en vliegtuigonderdelen, verschilt de aard van de vergunde wapenexport vanuit Vlaanderen in 2011 sterk met de voorgaande jaren. Zo werden het afgelopen jaar voor een opvallend hoge waarde vergunningen uitgereikt voor de export van elektronica die onder de catch-all clause valt (22,3 miljoen euro). Verder kunnen we vaststellen dat vergunningen voor de producten waarvan de exportwaarde de afgelopen jaren sterk was toegenomen – meer bepaald voertuigen en voertuigonderdelen, militaire elektronica, en oefenmaterieel – in 2011 voor een groot deel zijn weggefallen. Waar deze drie types producten in 2010 nog instonden voor de helft van de totale waarde (155,7 miljoen euro) bedraagt dit aandeel in 2011 slechts 12% (24,5 miljoen euro).

De Vlaamse vergunde wapenexport is bestemd voor bijna 50 bestemmingslanden wereldwijd. Het grootste deel van de export is bestemd voor Europese landen (45%) en de Verenigde Staten (31%). De export naar Europese landen is voornamelijk bestemd voor EU-lidstaten (vooral Duitsland, Verenigd Koninkrijk en Frankrijk) en beslaat een breed gamma van defensieproducten. Deze producten – vaak componenten die worden geïntegreerd in grotere wapensystemen – zijn hoofdzakelijk bestemd voor de (defensiegerelateerde) industrie. De vergunde wapenexport naar de Verenigde Staten is vrijwel steeds bestemd voor de (defensiegerelateerde) industrie in het land en bestaat vooral uit visualisatieschermen en elektronica die onder de catch-all clause valt. Ook Azië (18%) is een belangrijk afzetgebied van Vlaamse defensieproducten. Het betreft vooral export naar bestemmingen in Singapore, de Verenigde Arabische Emiraten en India. Vergunde wapenexport vanuit Vlaanderen naar landen in Zuid-Amerika, Afrika en Oceanië is – zoals steeds – eerder beperkt (samen 5% van de totale waarde).

De Vlaamse defensiegerelateerde is vooral gericht op leveringen aan andere bedrijven: de (defensiegerelateerde) industrie is de initiële bestemming bij 86% van de Vlaamse vergunde wapenexport. Minder dan 10% van de vergunde export is rechtstreeks bestemd voor een buitenlandse krijgsmacht. Bij bijna de helft van de vergunningen wordt niet enkel de bestemming vermeld, maar ook de eindgebruiker. Meestal bevindt deze eindgebruiker zich in het land van bestemming, maar soms ook in een derde land. Om mogelijke verwarring tussen bestemming en eindgebruiker te vermijden hanteren we in dit rapport de term “laatst gerapporteerde gebruiker”. Bij bijna twee derde van de vergunde wapenexport (62%) is de laatst gerapporteerde gebruiker de

industrie (of in veel mindere mate een handelaar) en is de uiteindelijke eindgebruiker van de Vlaamse defensieproducten dus niet gekend en niet opgenomen in de vergunningsprocedure. Dit ligt in lijn met de cijfers van de voorgaande jaren. Dit betekent dat de Vlaamse overheid voor het grootste deel van haar export de beslissing en verantwoordelijkheid met betrekking tot het eindgebruik en de eventuele wederuitvoer overdraagt aan de overheid van het initieel bestemmingsland, ook al hanteert deze overheid mogelijk een sterk verschillend controlebeleid. Uit onze analyses blijkt dat de belangrijkste laatst gerapporteerde gebruikers van de vergunde Vlaamse wapenexport de Amerikaanse industrie (31%) en de Europese industrie (25%) zijn, gevolgd door overheidsdiensten van Aziatische landen (15%) en overheidsdiensten van Europese landen (14%). Opvallend is verder dat het kennen van het uiteindelijk eindgebruik in de vergunningsprocedure sterk verschilt naar regio van bestemming: terwijl de uiteindelijke eindgebruiker voor driekwart gekend is bij wapenexport naar Aziatische landen, is de uiteindelijke eindgebruiker bij wapenexport naar het belangrijkste bestemmingsland – de Verenigde Staten – voor 99% niet gekend tijdens de vergunningsprocedure.

Wapenexport vanuit Vlaanderen naar het Midden-Oosten en de Maghreb ligt als gevolg van de politieke onrust in de regio momenteel erg gevoelig in Vlaanderen. In februari 2011 werd in het Vlaams Parlement een resolutie aangenomen waarin aan de regering gevraagd wordt om vergunningen voor uitvoer en doorvoer naar de regio met de grootst mogelijke omzichtigheid te behandelen. Momenteel rust er een Europees wapenembargo op export naar Libië en Syrië en wordt de export naar Jemen, Bahrein, Tunesië en Egypte *on hold* gezet door de Vlaamse overheid. In de periode 2007-2011 reikte de Vlaamse overheid 151 vergunningen uit, met een gezamenlijke waarde van 76 miljoen euro, met een laatst gerapporteerde gebruiker uit het Midden-Oosten of de Maghreb. In 2011 werden 36 vergunningen uitgereikt met waarde van 15,5 miljoen euro voor export naar de Verenigde Arabische Emiraten, Turkije, Algerije en Saoedi-Arabië. De vergunde export bestaat uit verschillende types van producten, maar – in termen van waarde – hoofdzakelijk uit onbemande luchtvaarttuigen, visualisatieschemen en beeldversterker- en warmtebeeldapparatuur. Het grootste deel van deze export wordt rechtstreeks aan deze landen geleverd, maar een significant deel verloopt ook via de Europese defensiegerelateerde industrie. In realiteit zullen echter nog meer Vlaamse defensieproducten hun eindgebruik in het Midden-Oosten of de Maghreb hebben, gezien de grote mate van ongekend eindgebruik in de vergunningsprocedure bij export naar Europese landen en de Verenigde Staten.

Doorvoer

Via het Vlaams gewest worden niet enkel civiele producten, maar ook defensiegerelateerde producten vanuit verschillende landen wereldwijd getransporteerd. Deze doorvoer is enkel vergunningsplichtig indien bij dit transport sprake is van een overlading of wanneer een bewerking of een andere handeling op de lading plaatsvindt. Bovendien geldt geen vergunningsplicht bij doorvoer tussen EU-lidstaten onderling, indien het land van herkomst of bestemming het Groothertogdom Luxemburg of Nederland is, of indien dit transport plaatsvindt in kader van NAVO-operaties.

In 2011 werden in Vlaanderen 31 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 85,2 miljoen euro, uitgereikt voor de doorvoer van wapens. Hiermee is het aantal doorvoervergunningen sterk gestegen ten opzichte van 2010, maar ligt dit aantal nog steeds beduidend lager dan in de periode rond de regionalisering van de bevoegdheid op buitenlandse wapenhandel. Opvallend is ook dat het aantal uitgereikte doorvoervergunningen in het Waals gewest sindsdien juist sterk is toegenomen.

De meeste Vlaamse doorvoervergunningen hebben betrekking op (1) voertuigen, (2) vuurwapens en/of munitie, en (3) zware ontploffingsmechanismen en explosieven. In termen van waarde is ook de doorvoer van militaire vliegtuigen belangrijk. In tegenstelling tot de voorgaande jaren is de laatst gerapporteerde gebruiker van deze goederen meestal de (defensiegerelateerde) industrie. Ook krijgsmachten en handelaars ontvangen deze goederen in belangrijke mate.

In 2011 werden drie vergunningen voor de doorvoer van wapens geweigerd door de Vlaamse overheid. We kunnen vaststellen dat het aandeel geweigerde aanvragen bij doorvoervergunningen in Vlaanderen beduidend hoger ligt dan bij uitvoervergunningen. Dit is het gevolg van de verschillen in aard van de producten en de (eind)bestemming van deze producten. De drie weigeringen hebben betrekking op: (1) vijftig Turkse 9mm pistolen (41.400 euro) bestemd voor politie van Gambia en geweigerd omwille van de mensenrechtensituatie in het land en het risico op gebruik voor binnenlandse onderdrukking, (2) metaalpersen voor de productie van munitieonderdelen (8,2 miljoen euro) vanuit Frankrijk bestemd voor een defensiegerelateerd bedrijf in Egypte en geweigerd omwille van de spanningen in het land en het potentieel eindgebruik door het Egyptisch leger en de interne veiligheidsdiensten, en (3) geweren (4,3 miljoen euro) uit Israël bestemd voor krijgsmacht van Honduras. Vooral de tweede vermelde weigering is erg interessant. Niet enkel omwille van de gebeurtenissen in het Midden-Oosten en de Maghreb, maar ook omdat het aantoont dat de Vlaamse overheid niet altijd akkoord gaat met het exportbeleid van andere EU-lidstaten.

7 Bijlagen

7.1 Bijkomende tabellen

7.1.1 Vergunde invoer

Tabel 8: Aantal en waarde invoervergunningen, 2001-2011

Jaar	Aantal	Waarde
2001	258	16.107.131,00
2002	295	22.637.773,00
2003*	256	19.382.012,65
2004*	266	17.219.446,59
2005	274	24.313.938,75
2006	256	28.529.176,57
2007	280	65.904.921,42
2008	430	107.783.403,63
2009	450	53.300.380,30
2010	443	18.927.124,69
2011	368	18.272.709,23

Tabel 9: Aantal en waarde invoervergunningen, per land van herkomst, 2011

Land van herkomst	Aantal	Waarde
Australië	3	4.230,00
Brazilië	7	1.270.000,00
China	3	105.050,85
Denemarken	6	2.034,98
Duitsland	158	1.037.074,56
Frankrijk	5	540.940,05
Hongkong	3	140,24
Israël	11	244.759,87
Italië	8	6.732.499,35
Oostenrijk	5	302.021,00
Servië	4	525.000,00
Turkije	2	30.000,00
Verenigd Koninkrijk	2	10400,00
Verenigde Staten	112	6.243.900,37
Zuid-Afrika	2	100,00
Zuid-Korea	1	31.500,00
Zwitserland	36	1.193.057,96
Totaal	368	18.272.709,23

Tabel 10: Aandeel vuurwapens en toebehoren in totaal aantal invoervergunningen, 2005-2011

	Aantal invoervergunningen vuurwapens en toebehoren	Waarde invoervergunningen	% aantal invoervergunningen vuurwapens en toebehoren	% waarde invoervergunningen vuurwapens en toebehoren
2005	228	5.413.674,70	83,2%	22,3%
2006	193	6.239.868,40	75,4%	21,9%
2007	226	13.132.930,89	80,7%	19,9%
2008	348	13.386.469,70	80,9%	12,4%
2009	374	12.873.931,65	83,1%	24,2%
2010	400	7.039.567,04	90,3%	37,2%
2011	320	7.838.421,74	87,0%	42,9%

Tabel 11: Evolutie van de waarde van de vergunde invoer van kleine en lichte wapens en toebehoren, 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vuurwapens (ML1.a)	1.273.392,13	1.071.395,04	1.371.101,40	2.487.326,34	3.352.942,03	1.022.098,31	2.098.618,71
Attributen (ML1.d)	478.277,38	1.020.443,90	2.454.772,30	893.715,08	1.103.186,17	1.058.345,48	1.041.460,32
Munitie en ontstekingsinstellingsinrichtingen (ML3)	1.722.268,21	3.105.877,81	8.589.499,96	9.139.607,05	7.055.729,87	4.093.267,88	4.171.533,00
Overige vuurwapens en toebehoren (ML23)	1.863.811,68	999.540,55	716.374,76	593.772,08	909.933,89	549.143,37	516.527,37
Combinatie van categorieën	75.925,30	42.611,10	565,00	267.452,01	217.289,69	316.712,00	592,00

7.1.2 Vergunde uitvoer

Tabel 12: Overzicht van totaal aantal en totale waarde van verleende uitvoervergunningen per jaar, 1994-2011^I

Jaar	Totaal aantal vergunningen	Totale waarde vergunningen
1994	onbekend	62.940.165,94
1995	242	172.914.174,55
1996	220	175.470.575,48
1997	216	150.336.230,73
1998	204	138.920.620,75
1999	217	275.509.535,72
2000	194	290.490.815,82
2001	207	307.573.874,00
2002	277	457.558.042,00
2003	242	411.510.277,38
2004 ^{II}	258	477.339.775,88
2005	168	155.451.073,79
2006	181	199.576.501,19
2007	182	270.311.449,39
2008	256	240.036.397,67
2009	325	282.218.468,22
2010	329	320.500.306,01
2011	308	200.861.793,01

Tabel 13: Waarde van vergunde uitvoer van militaire goederen op de EU-lijst (ML1-22) per land, 2007-2010

	Land	2007	2008	2009	2010
1	Frankrijk	9.849.112.123	10.557.931.822	12.677.994.802	11.181.813.034
2	Duitsland	3.667.684.031	5.788.261.143	5.043.396.852	4.754.136.037
3	Italië	4.743.681.726	5.661.124.332	6.692.569.257	3.251.458.929
4	Verenigd Koninkrijk	1.312.186.190	2.466.095.607	3.461.836.404	2.836.853.872
5	Spanje	1.961.820.145	2.526.414.585	3.193.442.457	2.238.406.427
6	Oostenrijk	1.378.664.623	946.336.042	2.249.560.332	1.768.320.054
7	Zweden	1.010.289.824	877.337.230	1.097.417.641	1.402.198.197
8	België	899.780.327	1.334.913.206	1.102.068.682	1.002.810.809*
9	Nederland	717.034.810	1.257.674.612	1.314.706.483	912.881.300
10	Polen	275.980.070	368.077.372	1.391.156.932	457.109.577

^I Net zoals bij de invoervergunningen hebben de cijfers van voor de bevoegdheidsoverdracht in 2003 betrekking op de Nederlandstalige aanvragen voor een vergunning bij de federale overheid.

^{II} De geschatte cijfers voor 2003 en 2004 werden op dezelfde wijze berekend als bij de geschatte invoercijfers van diezelfde jaren (zie tabel X). Voor een overzicht van het aantal en de waarde van de wapenexportlicenties in de periode september 2003-februari 2004 en maart 2004-december 2004, zie tabel X in bijlage.

11	Tsjechië	477.873.597	212.293.974	390.180.726	451.075.224
12	Denemarken	195.576.594	163.250.000	252.405.004	375.977.554
13	Griekenland	33.267.987	47.803.849	227.426.421	295.020.442
14	Bulgarije	377.918.135	149.633.794	315.543.209	257.834.535
15	Roemenië	123.266.387	118.804.350	165.449.414	151.900.223
16	Hongarije	95.689.406	118.844.982	127.472.180	138.164.302
17	Finland	56.579.170	337.284.128	186.805.437	61.219.431
18	Slovakije	74.104.980	71.306.906	107.224.289	57.749.068
19	Ierland	32.668.295	30.689.637	44.614.642	24.356.333
20	Litouwen	63.263.143	46.598.748	79.226.586	23.417.328
21	Portugal	26.835.434	75.985.585	27.557.935	21.002.406
22	Slovenië	4.509.214	5.257.157	11.500.127	10.912.926
23	Letland	763.541	643.567	460.597	7.669.119
24	Estland	2.997.237	6.224.928	3.126.432	1.977.337
25	Malta	611.312	3.222.612	133.665.837	436.468
26	Luxemburg	-	-	42.664	211.266
27	Cyprus	86.209	1.545.354	608.538	-
Totaal		27.382.244.510	33.173.555.522	40.302.105.074	31.722.887.511

Bron: COARM³⁵

Tabel 14: Aantal en waarde uitvoervergunningen, per land van bestemming, 2011

Land van bestemming	Aantal	Waarde
Afghanistan	2	595.714,67
Algerije	1	489.991,00
Argentinië	2	695.556,00
Australië	1	68.512,17
Bangladesh	1	4.072.175,00
Brazilië	5	2.289.922,48
Canada	1	0,00
Chili	3	143.395,75
Duitsland	72	25.968.561,16
Ecuador	1	767.200,00
Estland	1	8.458,05
Finland	4	798.680,00
Frankrijk	14	20.963.055,03
Georgië	1	1.295,00
Gibraltar	1	26.978,43
Griekenland	1	10.000,00
Ierland	1	8.337,47
India	18	6.149.049,42
Israel	1	26.400,00
Italië	17	4.165.007,33
Japan	5	2.210.185,42
Kenia	1	1.007.980,00
Kosovo	2	720.000,00
Kroatië	1	75.825,00
Litouwen	1	204.750,00
Maleisië	1	14.164,00

Nieuw Zeeland	1	895.881,41
Niger	1	218.500,00
Noorwegen	9	1.287.840,00
Oostenrijk	1	27.090,00
Pakistan	1	65.454,51
Peru	1	150.480,00
Polen	1	171.301,68
Portugal	2	720.000,00
Rusland	1	12.500,00
Singapore	5	12.489.718,22
Slovenië	2	2.644.469,79
Spanje	27	5.205.840,00
Tsjechië	1	303.411,00
Turkije	25	3.479.534,64
Verenigd Koninkrijk	29	22.320.680,85
Verenigde Arabische Emiraten	2	7.447.418,26
Verenigde Staten	18	63.011.872,90
Zuid Afrika	2	3.392.860,00
Zuid-Korea	5	461.712,00
Zwitserland	7	3.825.530,33
Zweden	8	1.248.504,04
Totaal	308	200.861.793,01

7.1.3 Vergunde doorvoer

Tabel 15: Overzicht van totaal aantal en totale waarde van doorvoervergunningen per jaar, 1999 - 2011¹

Periode	Totaal aantal vergunningen	Totale waarde vergunningen
1999	136	40.820.924,89
2000	94	70.793.970,88
2001	55	40.977.158,00
2002	46	120.174.581,00
2003*	26	175.555.110,33
2004*	44	353.459.680,89
2005	35	20.783.983,37
2006	34	142.324.101,44
2007	16	35.277.380,24
2008	24	235.938.153,56
2009	24	42.301.084,41
2010	18	75.818.892,44
2011	31	85.181.896,19

* Geschatte waarde voor 2003 en 2004 op basis van beschikbare cijfergegevens¹

¹ De cijfers voor de periode voor 1999-2003 hebben betrekking op de aanvragen voor een federale doorvoervergunning vanuit het Vlaams Gewest en de Nederlandstalige aanvragen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

7.2 Vlaamse lijst van militaire goederen

7.2.1 Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen (12 september 2011)

ML1 Wapens met gladde loop met een kaliber van minder dan 20 mm, andere wapens en machinegeweren met een kaliber van 12,7 mm (kaliber 0,50 inch) of minder en toebehoren, als hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a) Geweren, karabijnen, revolvers, pistolen, machinepistolen en machinegeweren.
- b) Wapens met gladde loop.
- c) Wapens waarbij gebruik wordt gemaakt van munitie zonder huls.
- d) Geluiddempers, speciale statieven, klemmen, wapenvizieren en vlamonderdrukkers voor wapens als genoemd in ML1.a), ML1.b) of ML1.c).

ML2 Wapens met gladde loop met een kaliber van 20 mm of meer, andere wapens met een kaliber groter dan 12,7 mm (kaliber 0,50 inch), werpers en toebehoren daarvoor, zoals hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a) Kanonnen, houwitser, vuurmonden, mortieren, antitankwapens, projectielwerpers en raketlanceerinrichtingen, militaire vlammenwerpers, geweren, terugstootloze vuurmonden, wapens met gladde loop en signatuurreductietoestellen daarvoor.
- b) Toestellen voor het gericht verspreiden of voortbrengen van rook, gas en pyrotechnische stoffen, speciaal ontworpen of aangepast voor militaire gebruik.
- c) Wapenvizieren en bevestigingspunten voor wapenvizieren
- d) Bevestigingspunten, speciaal ontworpen voor de in ML2.a) vermelde wapens

ML3 Munitie en ontstekingsinstellingsinrichtingen, als hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a) Munitie voor wapens als genoemd in ML1, ML2 of ML12.
- b) Ontstekingsinstellingsinrichtingen die speciaal zijn ontworpen voor munitie genoemd in ML3.a).

ML4 Bommen, torpedo's, raketten, geleide projectielen, andere ontploffingsmechanismen en -ladingen en toebehoren, als hieronder en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

¹ De geschatte cijfers voor 2003 en 2004 werden op dezelfde wijze berekend als bij de geschatte invoer- en uitvoercijfers van dezelfde jaren (zie tabel XX).

- a)** Bommen, torpedo's, granaten, rookbussen, raketten, mijnen, geleide projectielen, dieptebommen, vernielingsladingen, -toestellen en -sets, pyrotechnische middelen, patronen en simulatoren (dat wil zeggen uitrusting die de kenmerken van een van deze goederen simuleert), speciaal ontworpen voor militair gebruik.
- b)** Uitrusting
- c)** Raketafweersystemen voor vliegtuigen (AMPS)

ML5 Vuurleidingssystemen en aanverwante alarm- en waarschuwingssystemen, en aanverwante systemen, test- en uitlijningsapparatuur en apparatuur voor tegenmaatregelen, als hieronder, speciaal ontworpen voor militair gebruik en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren daarvoor:

- a)** Wapenvizieren, computers gebedigd bij bombardementen, geschutrichtapparaten en boordbesturingssystemen voor wapens.
- b)** Systemen voor het detecteren, identificeren, verkennen of volgen van het doelwit en voor het bepalen van de schootsafstand; toestellen voor opsporing, herkenning en identificatie, en toestellen voor sensorintegratie.
- c)** Apparatuur voor tegenmaatregelen tegen goederen als bedoeld onder ML5.a) en ML5.b).
- d)** Veldtest- en uitlijnapparatuur, speciaal ontworpen voor goederen als bedoeld onder ML5.a) en ML5.b).

ML6 Voertuigen en onderdelen daarvoor, als hieronder:

- a)** Voertuigen en onderdelen daarvoor, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik.
- b)** Andere voertuigen en onderdelen daarvoor

ML7 Chemisch of biologisch toxisch materiaal, stoffen voor oproerbeheersing, radioactief materiaal, aanverwante apparatuur, onderdelen en materialen, als hieronder:

- a)** Biologische en radioactieve stoffen, aangepast voor gebruik in oorlogssituaties teneinde slachtoffers te veroorzaken onder mensen en dieren, schade toe te brengen aan de werking van apparatuur, aan gewassen of aan het milieu.
- b)** Stoffen voor chemische oorlogvoering
- c)** Voorlopers voor binaire stoffen en sleutelvoorlopers voor chemische oorlogvoering
- d)** Stoffen voor oproerbeheersing, chemische stoffen met werkzame bestanddelen en combinaties daarvan
- e)** Apparatuur, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, speciaal ontworpen of aangepast voor verspreiding van de volgende stoffen of middelen, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- f)** Veiligheids- en decontaminatieapparatuur, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, onderdelen en chemische mengsels
- g)** Apparatuur, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, ontworpen of aangepast voor opsporing en identificatie van de in ML7.a), ML7.b) of ML7.d) genoemde stoffen, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor.

- h)** Biopolymeren, speciaal ontworpen of bewerkt voor het opsporen en determineren van stoffen voor chemische oorlogsvoering als genoemd in ML7.b), en de specifieke celkweken die worden gebruikt voor de vervaardiging daarvan.
- i)** Biokatalysatoren voor het decontamineren en afbreken van stoffen voor chemische oorlogsvoering, en biologische systemen daarvoor

ML8 Energetische materialen, en aanverwante substanties, als hieronder:

- a)** Springstoffen en mengsels daarvan:
- b)** Stuwstoffen
- c)** Pyrotechnische stoffen en mengsels daarvan
- d)** Oxidatiemiddelen en mengsels daarvan
- e)** Bindmiddelen, weekmakers, monomeren en polymeren
- f)** Toevoegingen
- g)** Voorlopers

ML9 Oorlogsschepen (zowel oppervlakteschepen als onderzeeboten), speciale scheepsuitrusting en toebehoren, onderdelen en andere oppervlakteschepen, als hieronder:

- a)** Vaartuigen en onderdelen
- b)** Motoren en voortstuwingssystemen, speciaal ontworpen voor militair gebruik en onderdelen daarvoor, speciaal ontworpen voor militair gebruik
- c)** Toestellen voor opsporing onder water, speciaal ontworpen voor militair gebruik, besturingsapparaten daarvoor en onderdelen daarvoor, speciaal ontworpen voor militair gebruik
- d)** Netten voor het tegenhouden van onderzeeboten en torpedo's, speciaal ontworpen voor militair gebruik
- e)** Niet meer in gebruik sinds 2003
- f)** Doorvoeren of doorvoerkoppelingen voor rompen, speciaal ontworpen voor militair gebruik waardoor interactie mogelijk is met apparatuur buiten het schip en onderdelen daarvoor, speciaal ontworpen voor militair gebruik
- g)** Geruisloze lagers, onderdelen daarvoor en apparatuur welke deze lagers bevat, speciaal ontworpen voor militair gebruik.

ML10 Vliegtuigen, lichter dan luchttoestellen, luchtvaartuigen voor onbemand gebruik, vliegtuigmotoren, en uitrusting voor vliegtuigen, aanverwante uitrustingsstukken en onderdelen, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, als hieronder:

- a)** Gevechtsvliegtuigen en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor.
- b)** Andere vliegtuigen en lichter dan luchttoestellen, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, zoals het uitvoeren van militaire verkenningsvluchten, aanvalsvluchten, militaire opleidingen, troepenverplaatsingen en het afwerpen van troepen of militaire uitrustingsstukken, logistieke ondersteuning, alsmede speciaal ontworpen onderdelen daarvoor.
- c)** Onbemande luchtvaartuigen en aanverwante apparatuur speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor

- d)** Vliegtuigmotoren, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor.
- e)** Uitrusting bestemd voor gebruik in de lucht, met inbegrip van uitrusting voor het in de lucht bijvullen van brandstof, speciaal ontworpen voor gebruik met de in ML10.a) en ML10.b) genoemde vliegtuigen of met de in ML10.d) genoemde vliegtuigmotoren, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor.
- f)** Toestellen werkend onder druk voor het bijvullen van brandstof, uitrustingsstukken voor deze toestellen, apparatuur speciaal ontworpen voor het kunnen verrichten van werkzaamheden in beperkte ruimten, en grondmaterieel, speciaal ontwikkeld voor de hierboven in ML10.a) en ML10.b) genoemde vliegtuigen of voor de hierboven in ML10.d) genoemde vliegtuigmotoren.
- g)** Militaire valhelmen en veiligheidsmaskers en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor, ademhalingstoestellen werkend bij overdruk, en partiële drukkleding voor gebruik in vliegtuigen, antig-kleding, toestellen (convertors) voor het omzetten van vloeibare zuurstof in gasvormige voor vliegtuigen of projectielen, en katapulten en schietstoelen voor redding van bemanning uit vliegtuigen.
- h)** Parachutes, zweefparachutes en aanverwante uitrustingsstukken, en daarvoor speciaal ontworpen onderdelen
- i)** Automatische besturingssystemen voor aan een parachute afgeworpen ladingen; apparatuur, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, voor het gestuurd openen van de parachute bij sprongen van willekeurige hoogte, met inbegrip van zuurstofapparatuur.

ML11 Elektronische apparatuur die niet elders in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen is vermeld, als hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a)** Elektronische apparatuur die speciaal is ontworpen voor militair gebruik
- b)** Apparatuur voor het storen van wereldwijde satellietnavigatiesystemen (GNSS).

ML12 Hoge kinetische energiewapensystemen (High Velocity Kinetic Weapon Systems) en aanverwante apparatuur, als hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a)** Kinetische energiewapensystemen, speciaal ontworpen ter vernietiging of ter bewerkstelling van vroegtijdige missiebeëindiging van een doelwit.
- b)** Speciaal ontworpen test- en evaluatievoorzieningen en testmodellen, met inbegrip van diagnostische instrumenten en doelwitten, voor het dynamisch testen van kinetische energieprojectielen en -systemen.

ML13 Gepantserde of beschermende apparatuur, constructies, onderdelen, als hieronder:

- a)** Pantserplaten
- b)** Combinaties en constructies van metallische en niet-metallische materialen speciaal ontworpen voor ballistische bescherming van militaire systemen, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor.
- c)** Helmen welke voldoen aan militaire standaarden of specificaties, of vergelijkbare nationale standaarden, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor, d.w.z. helmschaal, helmvoering en kussentjes.

d) Kogelvrije kleding en beschermende kleding welke voldoen aan militaire standaarden of specificaties, of gelijkwaardig, en speciaal daarvoor ontworpen onderdelen.

ML14 Speciaal militair oefenmaterieel of apparatuur voor het nabootsen van militaire scenario's, simulatoren speciaal ontworpen voor opleiding in het gebruik van vuurwapens of andere wapens bedoeld in ML1 of ML2, en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren daarvoor.

ML15 Beeldvormingsapparatuur en apparatuur voor tegenmaatregelen, als hieronder, speciaal ontworpen voor militair gebruik, en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren daarvoor:

- a)** Opnameapparatuur en beeldverwerkingsapparatuur.
- b)** Camera's, fotografische apparatuur en apparatuur voor het bewerken van films.
- c)** Beeldversterkerapparatuur.
- d)** Infrarood- en warmtebeeldapparatuur.
- e)** Apparatuur met beeldradarsensoren.
- f)** Apparatuur voor hinderen en tegenhinderen voor de apparatuur bedoeld in ML15.a) tot en met ML15.e).

ML16 Smeedstukken, gietstukken en andere halffabrikaten welke speciaal ontworpen zijn voor de goederen bedoeld in ML1 tot en met ML4, ML6, ML9, ML10, ML12 of ML19.

ML17 Militaire uitrustingsstukken, materialen en bibliotheekprogramma's, als hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a)** Geheel zelfstandig werkende toestellen voor het duiken en zwemmen onder water
- b)** Constructieapparatuur, speciaal ontworpen voor militair gebruik.
- c)** Uitwendige hulpstukken, bekledingen en bewerkingen signatuuronderdrukking, speciaal ontworpen voor militair gebruik.
- d)** Genieapparatuur, speciaal ontworpen voor gebruik in een gevechtszone.
- e)** Robots, en besturingsapparatuur en eindeffectoren voor robots
- f)** Bibliotheekprogramma's (parametrische technische gegevensbestanden), speciaal ontworpen voor militair gebruik met apparatuur bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen.
- g)** Apparatuur voor het opwekken van nucleaire energie of voortstuwingsapparatuur, met inbegrip van kernreactoren, speciaal ontworpen voor militair gebruik en onderdelen daarvoor, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik.
- h)** Apparatuur en materiaal bekleed of behandeld voor signatuuronderdrukking van herkenningstekens, speciaal ontworpen voor militair gebruik, andere dan die welke reeds elders in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen zijn bedoeld.
- i)** Simulators speciaal ontworpen voor militaire kernreactors.
- j)** Mobiele reparatiewerkplaatsen, speciaal ontworpen of aangepast voor het onderhouden van militaire apparatuur.
- k)** Veldgeneratoren, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik.
- l)** Containers, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik.
- m)** Veerboten die niet elders in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen worden bedoeld, bruggen en pontons, speciaal ontworpen voor militair gebruik.
- n)** Testmodellen, speciaal ontworpen voor de ontwikkeling van goederen bedoeld in ML4, ML6, ML9 of ML10.

- o)** Apparatuur ter bescherming tegen laserstralen (bijvoorbeeld om ogen of sensoren te beschermen), speciaal ontworpen voor militair gebruik.
- p)** brandstofcellen verschillend van die welke elders in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen worden bedoeld, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik

ML18 Productieapparatuur en onderdelen daarvoor, als hieronder:

- a)** Speciaal ontworpen of aangepaste productieapparatuur voor de productie van goederen bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor.
- b)** Speciaal ontworpen voorzieningen voor omgevingsproeven en speciaal ontworpen apparatuur daarvoor, voor het verkrijgen van een certificaat of bewijs van geschiktheid voor of voor het testen van producten bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen.

ML19 Gerichte energiewapensystemen, daarmee verbonden apparatuur of apparatuur voor tegenmaatregelen en testmodellen, als hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a)** Laser-systemen speciaal ontworpen voor de vernietiging of voor de bewerkstelling van vroegtijdige missiebeëindiging van een doelwit
- b)** Deeltjesbundel- en microgolfsystemen die in staat zijn tot vernietiging of vroegtijdige missiebeëindiging van een doelwit
- c)** Radiofrequentiesystemen met een hoog vermogen die in staat zijn tot vernietiging of vroegtijdige missiebeëindiging van een doelwit
- d)** Apparatuur, speciaal ontworpen voor de verdediging tegen, alsmede de opsporing c.q. identificatie van, systemen bedoeld in ML19.a) tot en met ML19.c)
- e)** Fysische testmodellen voor de systemen, apparatuur en onderdelen bedoeld in ML19
- f)** Laser-systemen speciaal ontworpen voor het veroorzaken van permanente blindheid aan het onversterkte gezichtsvermogen, d.w.z. aan het blote oog of aan het oog met zichtcorrectie.

ML20 Cryogene en supergeleidende apparatuur, als hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren daarvoor:

- a)** Apparatuur speciaal ontworpen of samengesteld om geïnstalleerd te worden in een transport voor militaire grond-, zee-, lucht- of ruimtetoepassing en in staat om te werken terwijl zij in beweging is en om temperaturen te produceren of te handhaven lager dan 103° K (-170 °C).
- b)** Supergeleidende elektrische apparatuur (roterende apparatuur en transformatoren) speciaal ontworpen of samengesteld om geïnstalleerd te worden in een transportmiddel voor militaire grond-, zee-, lucht- of ruimtetoepassing en in staat om te werken terwijl zij in beweging is.

ML21 Programmatuur, als hieronder:

- a) Programmatuur speciaal ontworpen of aangepast voor ontwikkeling, productie of gebruik van apparatuur, materialen of programmatuur bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen
- b) Specifieke programmatuur, anders dan bedoeld in ML21.a)
- c) Programmatuur, niet bedoeld in ML21.a) of b), en speciaal ontworpen of aangepast om apparatuur die niet in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen wordt bedoeld, in staat te stellen de militaire taken uit te voeren van goederen die in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen worden bedoeld.

ML22 Technologie, zoals hieronder:

- a) Technologie, anders dan omschreven in ML22.b), welke noodzakelijk is voor de ontwikkeling, de productie of het gebruik van goederen bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen.
- b) Technologie

7.2.2 Vlaamse aanvullingen op de EU-lijst

ML23 Vuurwapens, onderdelen, toebehoren en munitie, zoals niet voorzien in ML1, 2 en 3

- a) geweren, karabijnen, revolvers, pistolen, machinepistolen en machinegeweren, zoals niet voorzien in ML1, 2 en 3
- b) Toebehoren en speciaal ontworpen onderdelen van geweren, karabijnen, revolvers, pistolen, machinepistolen en machinegeweren, zoals niet voorzien in ML1, 2 en 3

ML24 Visualisatieschermen (*catch-all*)

ML25 Overige (*catch-all*)

- a) luchthavenverlichting en -afbakening
- b) versnellingsdozen
- c) telecommunicatie
- d) maskers en onderdelen voor maskers
- e) software
- f) blanke wapens
- g) onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaartuigen
- h) bouwmaterialen
- i) elektronica
- j) stapel- en continuvezelmaterialen
- k) vaar-, voer- en luchtvaartuigen
- l) verbruiksgoederen
- m) projectietoestellen

ML26 Ordehandhavingsmateriaal

7.3 Publicaties van het Vlaams Vredesinstituut inzake wapenhandel en –productie in 2011

7.3.1 Rapporten

Van Vlaamse makelij: het eindgebruik van Vlaams militair materieel

Auteur: Nils Duquet

Brussel - 13/12/2011 - ISBN 9789078864479, 156 p.

SIPRI Yearbook 2011 - Samenvatting in het Nederlands

Auteur: SIPRI

Brussel - 22/09/2011 - 24 p.

De Europese defensiemarkt: een kwestie van efficiëntie en verantwoordelijkheid

Auteurs: Alyson JK Bailes & Sara Depauw (Eds.)

Brussel - 15/09/2011 - ISBN 9789078864455, 92 p.

Vlaamse buitenlandse handel in producten voor tweëërlei gebruik 2010

Auteur: Nils Duquet

Brussel - 31/05/2011 - ISBN 9789078864424, 56 p.

Juridisch kader voor de controle op handel in dual-use producten in Vlaanderen

Auteur: Sara Depauw

Brussel - 25/05/2011 - ISBN 9789078864448, 40 p.

Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2010

Auteur: Nils Duquet

Brussel - 30/03/2011 - ISBN 9789078864417, 78 p.

7.3.2 Boek

Vuurwapens: handel, bezit en gebruik

Auteurs: Nils Duquet & Maarten Van Alstein

Leuven/Den Haag (Acco) – 2011 – ISBN 9789033484919, 243 p.

7.3.3 Adviezen

Advies bij het voorstel van decreet inzake wapenhandel van Bart Caron, Filip Watteeuw en Mieke Vogels

Brussel, 5 juli 2011

Advies bij het voorontwerp voor een Vlaams wapenhandeldecreet

Brussel, 3 juni 2011

Advies bij het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering over de wapenhandel in 2010

Brussel, 16 mei 2011

Eindnoten

- ¹ Duquet, N. (2012), *Vlaamse buitenlandse handel in goederen voor tweeërlei gebruik*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- ² Voor een uitgebreide analyse van het juridisch kader voor wapenhandel zie: Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N. (2006), *Het Vlaams wapenexportbeleid: een analyse van de juridische context*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- ³ Gemeenschappelijk Standpunt van de Raad tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften voor de controle op de uitvoer van militaire goederen en technologie, 8 december 2008 (doc. nr. 15972/1/08) - <http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/08/st15/st15972-re01.nl08.pdf> (geraadpleegd 13 januari 2010).
- ⁴ Richtlijn 2009/43/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de vereenvoudiging van de voorwaarden voor de overdracht van defensiegerelateerde producten binnen de Gemeenschap - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:146:0001:0036:NL:PDF> (geraadpleegd 26 januari 2010).
- ⁵ Voor een uitgebreide bespreking hiervan zie: Depauw, S. (2010), *Het gemeenschappelijk standpunt over wapenuitvoer in het licht van een ontluikende Europese defensiemarkt*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut, achtergrondnota, <http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/get_pdf.php?ID=292&lang=NL>
- ⁶ Voor een uitgebreide bespreking hiervan zie: Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N. (2006), *Het Vlaams wapenexportbeleid: een analyse van de juridische context*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- ⁷ Richtlijn 91/477/EEG van de Raad van 18 juni 1991 inzake de controle op de verwerving en het voorhanden hebben van wapens, *Publicatieblad*, nr. L 256 van 13 september 1991, p. 0051-0058.
- ⁸ Voor een meer gedetailleerde bespreking van de Europese vuurwapenrichtlijn 91/477, zie Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011), *Vuurwapens. Handel, bezit en gebruik*. Leuven: Acco, p.40-42
- ⁹ Wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van en de bestrijding van illegale handel in wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, zoals laatst gewijzigd op 26 maart 2003.
- ¹⁰ Peeters, Kris, Beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking 2009-2014, Stuk 195 (2009-2010) – Nr 1, ingediend op 26 oktober 2009 - <http://isp.vlaamsparlament.be/docs/stukken/2009-2010/g195-1.pdf> (geraadpleegd 13 januari 2010)
- ¹¹ Voorstel van decreet van de heren Bart Caron en Filip Watteeuw en mevrouw Mieke Vogels houdende de overdracht, in-, uit- en doorvoer, transit en tussenhandel van vuurwapens voor civiel gebruik, defensiegerelateerde producten en ander voor militair gebruik of ordehandhaving dienstig materiaal en daaraan verbonden technologie, Stuk 944 (2010-2011) – Nr.1, ingediend op 4 februari 2011, <http://docs.vlaamsparlament.be/docs/stukken/2010-2011/g944-1.pdf>
- ¹² Ontwerp van decreet betreffende de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten, ander voor militair gebruik dienstig materiaal, ordehandhavingsmateriaal, civiele vuurwapens, onderdelen en munitie, Stuk 1371 (2011-2012) – Nr.1, ingediend op 21 november 2011, <http://docs.vlaamsparlament.be/docs/stukken/2011-2012/g1371-1.pdf>
- ¹³ Deze verslagen zijn beschikbaar via de website van de Dienst Controle Wapenhandel: <<http://www.vlaanderen.be/wapenhandel>>.
- ¹⁴ De maandelijks overzichten zijn beschikbaar op de website van de Dienst Controle Wapenhandel: <<http://www.vlaanderen.be/wapenhandel>>.
- ¹⁵ *Verslag van de Vlaamse Regering. Zesmaandelijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Periode van 1 september 2004 tot 31 december 2004. Verslag namens de Subcommissie voor Wapenhandel uitgebracht door de heer Kurt De Loor aan de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie*. 25 mei 2005. Stuk 33-A (2004-2205) – Nr.2, p.6
- ¹⁶ *Halfjaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Periode van 1 januari 2009 tot 30 juni 2009. Verslag namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking uitgebracht door de heer Matthias Diependaele*. Stuk 53 (2009-2010) – Nr.2, p.7.
- ¹⁷ Duquet, N. (2011), *Van Vlaamse makelij: het eindgebruik van Vlaams militair materiaal*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p.61-65.
- ¹⁸ Thirteenth Annual Report according to Article 8(2) of Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing control of exports of military technology and equipment, *Official journal of the European Union*, C382, volume 54, 30 December 2011, <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2011:382:SOM:EN:HTML>
- ¹⁹ Voor meer informatie over de rol van eindgebruik in de Vlaams vergunningsprocedure voor de export van militair materieel, zie Vlaams Vredesinstituut (2008), *Eindgebruik als factor in de vergunningsprocedure voor wapenuitvoer in Vlaanderen*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, achtergrondnota, 19 november 2008.
- ²⁰ Duquet, N. (2011), *Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2010*, p.39; Duquet, N. (2011), *Van Vlaamse makelij: het eindgebruik van Vlaams militair materiaal*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p.23.
- ²¹ *Voorstel van resolutie – van de heren Eloi Glorieux, Jef Tavernier en Jos Stassen – betreffende de steun aan een rechtvaardige vrede in Palestina en Israël. Verslag namens de Subcommissie voor Wapenhandel uitgebracht door de heren Jan Loones en Jan*

- Laurys aan de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie. Stuk 210 (2004-2005) – Nr. 4, 16 juni 2005.
<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2004-2005/g210-4.pdf>
- ²² Ceysens, P. *Antwoord op interpellatie van de heer Eloi Glorieux over de reactie van de Vlaamse Regering op de uitspraken van federal minister Karel De Gucht inzake wapenhandel met Israël*. Vlaams Parlement, 29 januari 2009,
<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/showVIVerslag.action?id=544573>
- ²³ Voorstel van resolutie – van de heren Jan Roegiers, Flor Koninckx en Johan Verstreken, mevrouw Anne Marie Hoebeke en de heer Piet De Bruyn – betreffende de oorlog in Gaza, Stuk 2026 (2008-2009) – Nr.3, 7 januari 2009,
<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2008-2009/g2026-3.pdf>
- ²⁴ Voorstel van resolutie – van de heren Ludwig Caluwé, Johan Verstreken, Ward Kennes, Matthias Diependaele en Marc Hendrickx, mevrouw Yamila Idrissi en de heer Jan Roegiers – betreffende de evoluties in het Midden-Oosten en de Maghreb, stuk 967 (2010-2011) – Nr.3, ingediend op 16 februari 2011, <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2010-2011/g967-3.pdf>
- ²⁵ *Verslag van de Vlaamse Regering. Zesmaandelijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Periode van 1 januari 2011 tot 30 juni 2011. Verslag namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking uitgebracht door mevrouw Fatma Pehlivan*. Stuk 53-A (2011-2012) – Nr.2
- ²⁶ Council decision 2011/137/CFSP of 28 February 2011 concerning restrictive measures in view of the situation in Libya, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:058:0053:0062:EN:PDF>
- ²⁷ Council regulation (EU) No 204/2011 of 2 March 2011 concerning restrictive measures in view of the situation in Libya, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:058:0001:0013:EN:PDF>
- ²⁸ Council decision 2011/782/CFSP of 1 December 2011 concerning restrictive measures against Syria, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:319:0056:0070:EN:PDF>
- ²⁹ Council regulation (EU) No 442/2011 of 9 May 2011 concerning restrictive measures in view of the situation in Syria, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:121:0001:0010:EN:PDF>
- ³⁰ Port of Antwerp (s.d.), *Uw Partner voor Europa - Markante cijfers*. Geconsulteerd op 19 januari 2012 via http://www.havenvanantwerpen.be/portal/page/portal/POA_NL/Uw%20partner%20voor%20Europa/Markante%20cijfers; Port of Ghent (s.d.), *Haven van Gent overschrijdt de kaap van 50 miljoen ton in nieuw recordjaar*, geconsulteerd op 19 januari 2012 via <http://nl.havengent.be/nieuwsdetail.aspx?id=1759>; Port of Zeebrugge (s.d.), *Evolutie goederenverkeer*, geconsulteerd op 19 januari 2012 via <http://www.zeebruggeport.be/nl/node/130>
- ³¹ Douane-instructie D.I. 591.80/155/51-155/54
- ³² Antwoord van de vice-eersteminister en minister van Financiën en Institutionele Hervormingen (21 september 2011) op schriftelijke vraag nr.5-300 van Bert Anciaux (24 augustus 2011), <http://www.senate.be/www/?Mlval=/Vragen/SchriftelijkeVraag&LEG=5&NR=3000&LANG=nl>
- ³³ *Verslag van de Vlaamse Regering. Zesmaandelijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Periode van 1 januari 2011 tot 30 juni 2011. Verslag namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking uitgebracht door mevrouw Fatma Pehlivan*. Stuk 53-A (2011-2012) – Nr.2, p.12
- ³⁴ *Verslag van de Vlaamse Regering. Zesmaandelijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Periode van 1 januari 2011 tot 30 juni 2011. Verslag namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking uitgebracht door mevrouw Fatma Pehlivan*. Stuk 53-A (2011-2012) – Nr.2, p.12
- ³⁵ European Union External Action, *Security-related export controls II - Military equipment*, <http://consilium.europa.eu/eeas/foreign-policy/non-proliferation,-disarmament-and-export-control/-security-related-export-controls-ii.aspx?lang=en>

COLOFON

Auteur:

Nils Duquet

Eindredactie:

Wies De Graeve

Tomas Baum

Drukwerk:

Drukkerij van het Vlaams Parlement

Drukkerij Artoos

Verantwoordelijke uitgever:

Tomas Baum, Leuvenseweg 86, 1000 Brussel

Brussel, 23 mei 2012

ISBN 9789078864509

Disclaimer

Hoewel door het Vlaams Vredesinstituut uiterste zorgvuldigheid werd betracht bij de redactie van dit document, kan het niet aansprakelijk worden geacht of gesteld voor mogelijke vergissingen of onvolledigheden. Tevens wordt geen enkele vorm van aansprakelijkheid aanvaard voor enig gebruik dat een lezer van dit document maakt.

Het Vlaams Vredesinstituut werd bij decreet opgericht door het Vlaams Parlement als onafhankelijk instituut voor vredesonderzoek. Het Vredesinstituut voert wetenschappelijk onderzoek uit, documenteert relevante informatiebronnen, en informeert en adviseert het Vlaams Parlement en het brede publiek inzake vredesvraagstukken.

Vlaams Vredesinstituut

Leuvenseweg 86

1000 Brussel

tel. +32 2 552 45 91

vredesinstituut@vlaamsparlement.be

www.vlaamsvredesinstituut.eu